

EXAMENSARBETE ACEX20

Samhällsplaneringens del i skapandet av säkerhet i offentlig miljö

Civilbefolkningens skydd från antagonistiska hot i litteratur och praktik

Examensarbete inom kandidatprogrammet

Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnadsteknik

Elias Jönsson

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA

Göteborg, 2020

Samhällsplaneringens del i skapandet av säkerhet i offentlig miljö
Civilbefolkningens skydd från antagonistiska hot i litteratur och praktik
Examensarbete inom kandidatprogrammet
Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnadsteknik
Elias Jönsson

© ELIAS JÖNSSON, 2020

Examensarbete ACEX20
Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Chalmers tekniska högskola 2020

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Chalmers tekniska högskola
412 96 Göteborg
Telefon: 031-772 10 00

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Göteborg 2020

Samhällsplaneringens del i skapandet av säkerhet i offentlig miljö
Civilbefolkningens skydd från antagonistiska hot i litteratur och praktik

*Examensarbete inom kandidatprogrammet
Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnadsteknik*

Elias Jönsson

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Chalmers tekniska högskola

SAMMANFATTNING

Skapandet av säkerhet i offentlig miljö kan anses vara av yttersta vikt för att tillhandahålla civilbefolkningen tillräckligt skydd från antagonistiska hot. Trots detta finns ingen samlad bild av hur ämnet framställs i litteraturen samt hur det påverkar det praktiska arbetet inom området. Syftet med denna undersökning är därför att skapa en samlad bild av vad de olika litterära källorna säger, samt hur innehållet av dessa källor påverkar det praktiska arbetet. Undersökningen syftar även till att koppla denna samlade bild till samhällsplanering genom att analysera hur den kan användas för att skapa säkerhet. Avgränsning har gjorts till att enbart behandla det som i undersökningen definieras som antagonistiska hot.

Undersökningen har analyserat relevant litteratur och gett en redogörelse för ett exempel på praktiskt arbete med säkerhet i offentlig miljö. Vidare har dessa kopplats till ett antal frågeställningar angående litteraturens och samhällsplaneringens roll i skapandet av säkerhet. I detta har begreppen *förebygga*, *försvåra* och *förhindra* haft en central roll i att koppla samman olika delar av litteraturen, för att kunna visualisera en kunskapsöverlappning inom den. Begreppen har även kopplats till det praktiska arbetet för att besvara frågeställningen angående hur de nyttjas i den kontexten, vilket gav möjligheten att analysera eventuella diskrepanser i hur begreppen speglas i litteratur och praktik.

Resultatet av undersökningen visar på en differens i utgångspunkt mellan litteraturen och det praktiska arbetet, samtidigt som slutresultatet, trots skillnad i utgångspunkt, ofta blir att säkerhet offentlig miljö skapas. Dock påvisar resultatet även en förbättringsmöjlighet vad gäller nyttjandet av samhällsplanering inom arbetet med säkerhet i offentlig miljö, där faktorer såsom fysisk säkerhet pekas ut som ett effektivt sätt att förbättra säkerheten. Även organiseringen av de verksamheter inom vilka ansvariga aktörer inom området verkar lyfts som en påverkande faktor.

Att tillhandahålla civilbefolkningen skydd från antagonistiska hot i offentlig miljö är något som skall anses vara centralt i utformningen av den offentliga miljön. Resultatet av denna undersökning ger en samlad bild av problematiken med att skapa säkerhet i offentlig miljö, samt ger exempel på vilka metoder som med fördel kan nyttjas för att uppnå en hög grad av säkerhet. Då undersökningen sammanför litteratur och praktiskt arbete kan ansvariga aktörer ta till sig inte bara de faktiska metoderna utan även resonemanget angående varför och hur dessa skall nyttjas för att uppnå bäst resultat.

Nyckelord: säkerhet i offentlig miljö, antagonistiska hot, fysisk säkerhet, samhällsplanering.

The part of community planning in the creation of security in the public environment
Protection of the civilian population from antagonistic threats in literature and practice

*Degree Project in the Bachelor's Programme
Business Development and Entrepreneurship*

Elias Jönsson

Department of Architecture and Civil Engineering
Chalmers University of Technology

ABSTRACT

The creation of security in the public environment could be considered of utmost importance when protecting the civilian population from antagonistic threats. Despite this, there is no consensus regarding how the subject is portrayed in literature and how this affects the practice of the field. The purpose of this inquest is therefore to create consensus regarding what the different literary sources within the field say, as well as how the content of these sources affects the practice. The inquest also looks to couple this consensus to civil engineering by analyzing in what manner it can be used to create security. A demarcation has been made to only analyze that which in the inquest is defined as antagonistic threats.

The inquest has analyzed relevant literature and given an account for an example of practice within the field of security in the public environment. Furthermore, this has been coupled with several problems regarding the role of the literature and civil engineering in the creation of security. The concepts of *prevent*, *obstruct* and *hinder* has played a central part in coupling together different parts of the literature, with the intention of visualizing a knowledge overlap within it. The concepts have also been coupled to the practice in order to answer the problem regarding how they are used in that context, which made it possible to analyze potential discrepancies in how the concepts are portrayed in literature and in practice.

The result of the inquest showed a difference regarding starting points in literature and in practice. Although, despite a difference in starting point, the results also showed that the end results were similar in both cases. The end result being the creation of security in the public environment. The result of the inquest also revealed an opportunity for improvement regarding the use of civil engineering in the creation of security, where the field of physical security was pointed out as a field of great importance in creating security. The organization of the organizations in which the responsible actors of the field operate were also pointed out as an influencing factor.

Providing the civilian population protection from antagonistic threats in the public environment is to be considered central in the sculpting of the public environment. The result of this inquest gives a consensual picture of the problems coupled with the creation of security. It also gives examples of methods that can be used to achieve a high degree of security. As this inquest joins together literature and practice, the responsible actors can not only embrace the actual methods but also the reasoning behind why and how to use them in order to reach the best result.

Key words: security in the public environment, antagonistic threats, physical security, civil engineering.

Innehåll

SAMMANFATTNING	I
ABSTRACT	III
INNEHÅLL	IV
FÖRORD	V
1 INLEDNING	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och problemformulering	2
1.3 Metod och avgränsningar	3
1.4 Disposition	4
2 RESULTAT	5
2.1 Identifierade hotbilder	5
2.1.1 Antagonistiska grupper	5
2.1.2 Attentatsmetoder	8
2.2 Skapandet av säkerhet i offentlig miljö i praktiken	12
2.2.1 Fysisk säkerhet	12
2.2.2 Organisationen och dess arbete med säkerhet i offentlig miljö	15
2.3 Jämförande perspektiv	18
3 DISKUSSION	22
4 AVSLUTNING	28
5 LITTERATURFÖRTECKNING	30

Förord

Detta examensarbete (15 hp) har skrivits inom ramen för utbildningen på programmet Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnadsteknik (180 hp) vid Chalmers tekniska högskola. Arbetet har sitt ursprung i ett personligt intresse för säkerhetsrelaterade frågor, samt en nyfikenhet för vad detta förhållandevis utforskade område har att erbjuda. Denna nyfikenhet gav upphov till ett arbete som utforskar en del av samhällsbyggnadstekniken som många förmodligen är ovissa om. Att få möjligheten att utforska ett ämne som på ett så påtagligt sätt kan förbättra säkerheten för civilbefolkningen är oerhört spännande. Dock infinner sig även en allvarsamhet vid utförandet av detta arbete, då ämnet i slutändan handlar om liv eller död. Insikten angående vilken betydelse detta ämne har är något jag önskar att alla som läser detta arbete tar med sig efter det att sista sidan är läst.

I utförandet av detta arbete har ett antal personer varit ytterst behjälpliga och arbetet hade inte varit ens i närheten så väl utformat som det är om det inte hade varit för dessa personer. Först och främst vill jag tacka min handledare, Charlotta Thodelius, för kontinuerligt stöd och ytterst hjälpsamma interventioner under arbetets gång. Din kunskap och ditt synsätt har varit i allra högsta grad behjälpligt. Vidare vill jag även tacka Stefan Borgman, Regional samordnare för brottsförebyggande arbete hos Länsstyrelsen Halland, för att du tog dig tid att svara på mina frågor. Din input har varit vital för sammanställandet av undersökningen.

Göteborg maj 2020
Elias Jönsson

1 Inledning

Denna undersökning har sin utgångspunkt i den skrivelse som regeringen överlämnade till riksdagen i augusti 2015 angående en ny nationell strategi mot terrorism (Ygeman, 2015, sid. 1-4). I strategin redovisas en ambition att inleda ett långsiktigt arbete inom området terrorbekämpning. Detta långsiktiga arbete skall enligt skrivelsen delas in i de tre områdena *Förebygga, Förhindra och Försvåra*.

Arbetet inom området förebygga uppges syfta till att ”motverka radikaliserings och rekrytering till extremist- och terroristgrupper” samt att ”påverka individers avsikt att begå eller stödja terroristgrupper”. Området förhindra uppges handla om att ”motverka och minska förmåga och möjlighet att begå terroristattentat” samtidigt som området försvåra uppges handla om att ”skapa och upprätthålla skydd för individer och minska samhällets sårbarhet för terroristattentat”. I skrivelsen motiveras behovet av en nationell strategi mot terrorism genom en beskrivning av hur terroristverksamhet under senare tid satt stor prägel på världen. Vilket även exemplifieras genom att skrivelsen lyfter ett antal terroristattentat som skett i vårt geografiska närområde, såsom attentatet mot en tidningsredaktion i Paris 2015.

Utöver hotet från terrorism finns det en mängd andra hot som innebär en risk för skador och dödsfall bland civilbefolkningen. Undersökningens ambition är att ge en förståelse för vilka hot som finns, vilka metoder som kan användas vid attentat mot civilbefolkningen samt vilka möjligheter som finns att skapa säkerhet i offentliga miljöer.

1.1 Bakgrund

I oktober 2017 gav Regeringen Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (hädanefter benämnd MSB) i uppdrag att ”...verka för samordning av risk- och sårbarhetsarbete som bidrar till en ökad trygghet och säkerhet i samhället” (Regeringen, 2017, sid. 1). I detta uppdrag ingick att skapa förutsättningar för en ökad säkerhet i offentlig miljö, där många människor samlas eller rör sig. Som följd av detta tog MSB, i samverkan med Polismyndigheten, fram en vägledning för säkerhet i offentlig miljö (MSB, 2019, sid. 3, 9, 33). Vägledningen har som syfte att ”...skapa förutsättningar för en ökad trygghet och säkerhet i offentliga miljöer där många människor vistas” och ger konkreta råd om hur säkerheten kan stärkas. Ett område vägledningen lyfter som centralt för att skapa säkerhet i offentlig miljö är fysisk säkerhet, vilket exempelvis kan vara att skapa fysiska skydd som förhindrar eller försvårar attacker mot civilbefolkningen. Vikten av att skapa säkerhet i offentliga miljöer kan även kopplas till att NCT (Nationellt Centrum för Terrorbedömning) i sin bedömning av terrorhot mot Sverige 2019 skriver att ”Civila folksamlingar är det troligaste målvalet för terrorattentat i Sverige” (NCT, 2019, sid. 2). Mycket av arbetet för att förbättra säkerheten i offentliga miljöer kan därför direkt relateras till samhällsplanering. Denna disciplin har därför en stor roll i både i skapandet och möjliggörandet av säkerhet, vilket ibland verkar negligeras.

I vägledningen definieras begreppet offentlig miljö som ”...miljöer som är tillgängliga för ett stort antal människor på en förutsägbar basis”. Vägledningen påpekar vidare att detta begrepp således är ett vidare begrepp än vad begreppen allmän och offentlig plats är. Några exempel på offentlig miljö som tas upp i vägledningen är gator, torg, evenemangsområden och kommunikationsmedel såsom järnväg och tunnelbana.

Som tidigare nämnt har undersökningen som ambition att redogöra inte bara för terrorrelaterade händelser, utan även den variation av antagonistiska hot som kan förekomma i offentliga miljöer. MSB definierar antagonistiska hot som följer:

Antagonistiska hot kan ses som avsiktligt illvilliga och illegala hot. De kan utgå från terrorister, irreguljära förband och organiserad brottslighet. Antagonistiska hot omfattar därmed inte bara hot om terrorism, utan även hot om sabotage och stöld. Det avgörande är medvetenheten hos den som utför eller avser att utföra en handling. Det kan handla om att skada någon utan att själv göra någon vinning, men det kan också handla om att skada någon för politisk eller ekonomisk vinning. (MSB, 2010, s. 7)

Som det går att se innefattar begreppet antagonistiska hot stor variation, både i hotets utformning och i de aktörer som ligger bakom hotet. Vidare är det att notera att de antagonistiska hoten även kan innefatta handlingar där den som utför dem inte personligen har någon vinning till följd av handlingen.

I regeringens nationella säkerhetsstrategi (Statsrådsberedningen, 2017, sid. 5) påpekas att de interna och externa hot som samhället idag står inför är mer komplexa än tidigare. Detta menar strategin är kopplat till det faktum att dessa hot uppstår och förändras snabbare än tidigare, samt att detta är kopplat till en förändrad omvärld där nya sorters hot framförs av nya konstellationer av aktörer. Vidare påpekas att det både i vårt närområde likväl som i världen finns intentioner att utmana de grundläggande värderingar och sätt att leva som vi har i Sverige. Denna intention menas vara grundad i idéströmningar som riskerar att få fotfäste även i Sverige. I NCT:s bedömning av terrorhotet mot Sverige 2019 (NCT, 2019, sid. 1) bedöms islamistisk motiverad terrorism utgöra det största terrorhotet mot Sverige under 2019. Den islamistiska miljön i Sverige anses vara inspirerad av propaganda från grupper som Al-Qaida och Daesh.

Samtidigt finns inga betydande mängder litteratur, i form av exempelvis rapporter, angående hur samhällsplanering kan användas för att skapa säkerhet i offentlig miljö. Detta innebär att det är oklart hur ansvariga aktörer rent praktiskt arbetar med frågan samt hur arbetet kan sättas i relation till begreppen *förebygga*, *förhindra* och *försvåra*. Därför motiveras en undersökning av om och hur detta arbete utförs, vad litteraturen inom området innehåller samt om och hur litteraturen och det praktiska arbetet sammanförs för att skapa synergieffekter. En sådan undersökning kan tänkas vara till gagn för berörda aktörer likväl som allmänheten i stort, då det i slutändan är den som bättre skyddas mot antagonistiska hot och terroristattentat.

1.2 Syfte och problemformulering

Syftet med undersökningen att undersöka hur begreppen *förebygga*, *förhindra* och *försvåra* beskrivs i litteraturen och implementeras i det praktiska arbetet inom området säkerhet i offentlig miljö. Från detta kommer en parallell dras till samhällsplanering, då undersökningen ämnar besvara hur denna disciplin kan nyttjas i skapandet av säkerhet i offentlig miljö. Då organisatoriska frågor kan anses spela stor roll vid arbete med säkerhet i offentlig miljö kommer arbetet även att innefatta en undersökning av de organisatoriska frågor som påverkar området.

Undersökningen kommer att vara en kvalitativ undersökning, eftersom studien i huvudsak bygger på litteraturstudier och intervjumaterial. Undersökningen kommer att utgå från följande fyra frågeställningar:

1. Vad säger litteraturen om säkerhet i offentlig miljö, antagonistiska hot och samhällsplanering, samt hur kan litteraturen kopplas samman för att förbättra säkerheten i offentlig miljö?
2. På vilket sätt förankras det praktiska arbetet med att skapa säkerhet i offentlig miljö och kopplas det till litteraturen på något sätt?
3. I vilken grad utnyttjas samhällsplanering i skapandet av säkerhet i offentlig miljö?
4. Vilka förbättringsmöjligheter går att finna i skapandet av säkerhet i offentlig miljö?

1.3 Metod och avgränsningar

Undersökningen kommer avgränsas till att endast undersöka antagonistiska hot mot civilbefolkningen. Detta innebär att hot som inte kan anses vara antagonistiska inte kommer undersökas, exempelvis hotet från klimatförändringar. Detta kommer påverka undersökningens resultat i den mening att det inte redovisar samtliga existerande hot mot civilbefolkningen.

Undersökningen kommer utföras i tre steg i enlighet med nedanstående beskrivning:

1. **Litteraturgenomgång:** syftar till att beskriva de antagonistiska hot som identifierats samt vilka metoder som kan användas vid ett attentat mot civilbefolkningen. Litteraturen i fråga kommer hämtas från myndigheter, regeringskansliet samt andra inom området signifikativa aktörer. Genomgången kommer utföras i form av en granskning av olika källor följt av en redogörelse för litteraturen var för sig likväl som för hur litteraturen kan kopplas samman. Eftersom ämnet påverkas av bland annat den säkerhetspolitiska utvecklingen i världen har intentionen varit att basera undersökningen på så nya källor som möjligt. Undersökningen har även baserats på relativt få källor av den anledning att de källor som använts har varit av en uttömmande och omfattande karaktär, vilket har eliminerat behovet för ett större antal källor.
2. **Skapandet av säkerhet i offentlig miljö:** syftar till att analysera hur säkerhet i offentlig miljö kan skapas samt hur detta redogörs för i litteraturen samt i det praktiska arbetet inom området. Vad gäller litteratur kommer fokus läggas vid att redogöra för de säkerhetsåtgärder som redovisas samt hur de kan kombineras och vilka effekter nyttjandet av säkerhetsåtgärderna kan ge. Litteraturen innefattar i detta fall de källor som beskrevs i föregående stycke, samt källor angående kriminologisk teori och organisationsfaktorer. Redogörelsen för det praktiska arbetet kommer vara i form av en semistrukturerad intervju med en tjänsteperson verksam hos Länsstyrelsen Halland, där intervjupersonen får beskriva arbetet utifrån ett fåtal breda frågeställningar. Intervjun syftar även till att analysera de organisatoriska faktorer som beaktas i undersökningen. I arbetet med organisatoriska faktorer kommer även litterära källor användas unisont med resultatet av intervjun. Intervjupersonen som medverkar i undersökningen kommer få tillfälle att gå igenom materialet relaterat till intervjun och ge återkoppling i form av eventuella förtydliganden eller förändringar de anser krävs för att materialet korrekt skall representera vad som tagits upp i intervjun. Dessa förtydliganden och förändringar kommer vara en del av den färdigställda texten och redovisas

inte på något särskilt sätt i undersökningen. Vidare kommer det praktiska arbetet kopplas till samhällsplanering genom informationen hämtad från intervjun.

3. **Jämförande perspektiv:** det tredje steget innehåller en redogörelse för ett jämförande perspektiv, där litteraturen och det praktiska arbetet sätts i kontrast och analyseras i förhållande till varandra. Analysen fokuserar till stor del på likheter och skillnader mellan litteratur och praktik, samt vilka utmaningar som uppstår i kombinationen av dessa.

Likt andra kvalitativa studier finns det i denna undersökning en utmaning i att uppnå en tillräckligt stark extern validitet. För att uppnå detta kommer undersökningens kvalitet prövas mot begreppen trovärdighet och äkthet, så som de redovisas i Bryman och Bells bok om forskningsmetoder (Bryman & Bell, 2017, sid. 380–383). Trovärdighet och äkthet kommer säkerställas genom så kallad triangulering, där källorna i undersökningen kontinuerligt syftar till att validera varandra. Med detta menas att informationen från källor så som intervjun kommer analyseras i relation till den information som fås av de litterära källorna och vice versa, för att säkerställa att resultatet blir så trovärdigt och äkta som möjligt.

1.4 Disposition

Rapportens resultat kommer utgöras av tre distinkta men inte helt skilda avsnitt, där det första innefattar en litteraturgenomgång. Denna genomgång kommer innehålla information om identifierade hotbilder, antagonistiska grupper och attentatsmetoder. I det andra avsnittet kommer litteratur kombineras med information hämtad från en intervju angående det praktiska arbete med säkerhet i offentlig miljö som utförs. Avsnittet kommer redogöra för organisatoriska faktorer och deras koppling till litteraturen likväl som det praktiska arbete som redogörs för i intervjun. Därefter kommer avsnittet innehålla ett jämförande perspektiv, vilket kommer innefatta en analys av den information som redovisats i första och andra avsnittet. Avslutningsvis kommer rapportens resultat diskuteras i det sista avsnittet, där de frågeställningar som ställts upp besvaras. I denna diskussion kommer samhällsplaneringens del i skapandet av säkerhet i offentlig miljö att diskuteras ingående. Detta avsnitt avslutas med en avslutning där de generella slutsatserna av undersökningen presenteras samt framtida forskningsförslag.

2 Resultat

Avsnittet kommer inledningsvis redogöra för de hotbilder som identifierats genom litteraturgenomgång samt vilka antagonistiska grupper som innefattas i dessa hotbilder. Vidare kommer avsnittet även redogöra för diverse olika attentatsmetoder som kan förekomma vid attentat i den offentliga miljön. Därefter redovisas aspekter av arbetet med att skapa säkerhet i offentlig miljö med fokus på organisatoriska samt verksamhetsspecifika faktorer som framkommit i intervjun. Den avslutande delen innefattar även ett jämförande perspektiv där identifierade strategier inom litteraturen jämförs med strategier i det praktiska arbetet.

2.1 Identifierade hotbilder

I Häggström och Bruns antologi (Häggström & Brun, 2019, sid. 13, 20) framkommer att den senare tidens snabba teknikutveckling och globalisering har medfört att vårt samhälle är mer sårbart för antagonistiska hot än tidigare. Detta kopplas till det nya begreppet ”gråzon” samt en allt större oförmåga att i tidigt skede inse vilken antagonistisk aktör som ligger bakom situationen. En gråzon definieras som ett tillstånd mellan krig och fred, där antagonister i form av statsaktörer likväl som icke-statliga aktörer i allt större utsträckning utnyttjar det öppna samhällets svagheter för att uppnå fördelar av olika slag. Det görs gällande att en antagonists beteende i gråzonen i regel kretsar kring dennes ”...förmåga att kontrollera, manipulera och sprida information”. Dock påpekas det faktum att det även kan innefatta mer påtagliga handlingar såsom sabotage och skadegörelse.

Antologin belyser även skillnaden mellan antagonistiska hot på lokal och nationell nivå, där de lokala hoten riktar sig mot lokala samhällsviktiga verksamheter och skyddsvärden istället för nationella. De lokala skyddsvärden som redovisas, och som således hotas av de lokala antagonistiska hoten, är medborgarnas säkerhet och trygghet, fungerande samhällsinstitutioner och samhällssystem. Lokala antagonistiska hot kan tänkas vara exempelvis organiserad brottslighet. Nedan redovisas de mest framträdande antagonistiska hot som anses finnas i Sverige, samt vilka metoder som är mest troliga att användas vid attentat mot civilbefolkningen.

2.1.1 Antagonistiska grupper

I den nationella strategin mot terrorism (Ygeman, 2015, sid. 4) framställs aktörer inspirerade av Al-Qaida eller närbesläktade organisationers ideologier som det främsta terroristhotet i Sverige idag. Strategin beskriver även att det finns aktörer inom den våldsbejakande islamistiska miljön i Sverige som besitter förmåga att utföra terroristattentat. Däremot påpekas att enbart ett fåtal av dessa anses ha avsikt att utföra attentat.

Vidare lyfter strategin det faktum att antalet återvändare från konfliktområden har ökat, samt att dessa återvändare i de flesta fall ”...skaffat sig en förmåga att utföra allvarliga våldsbrott”. Enligt strategin handlar det inte enbart om att dessa personer har förmågan att hantera vapen och sprängmedel, utan även att ”...en tröskel för våldsanvändning har överskridits”. Ygeman beskriver även hur internet och sociala medier spelar en central roll i Al-Qaidarörelsens spridande av propaganda likväl som vid radikalisering och rekrytering. Detta exemplifierar Ygeman genom att poängtera att ”Enskilda personer i Sverige radikaliserar via internet och riskerar att drivas till att begå våldshandlingar här eller utomlands”. NCT styrker dessa slutsatser genom att

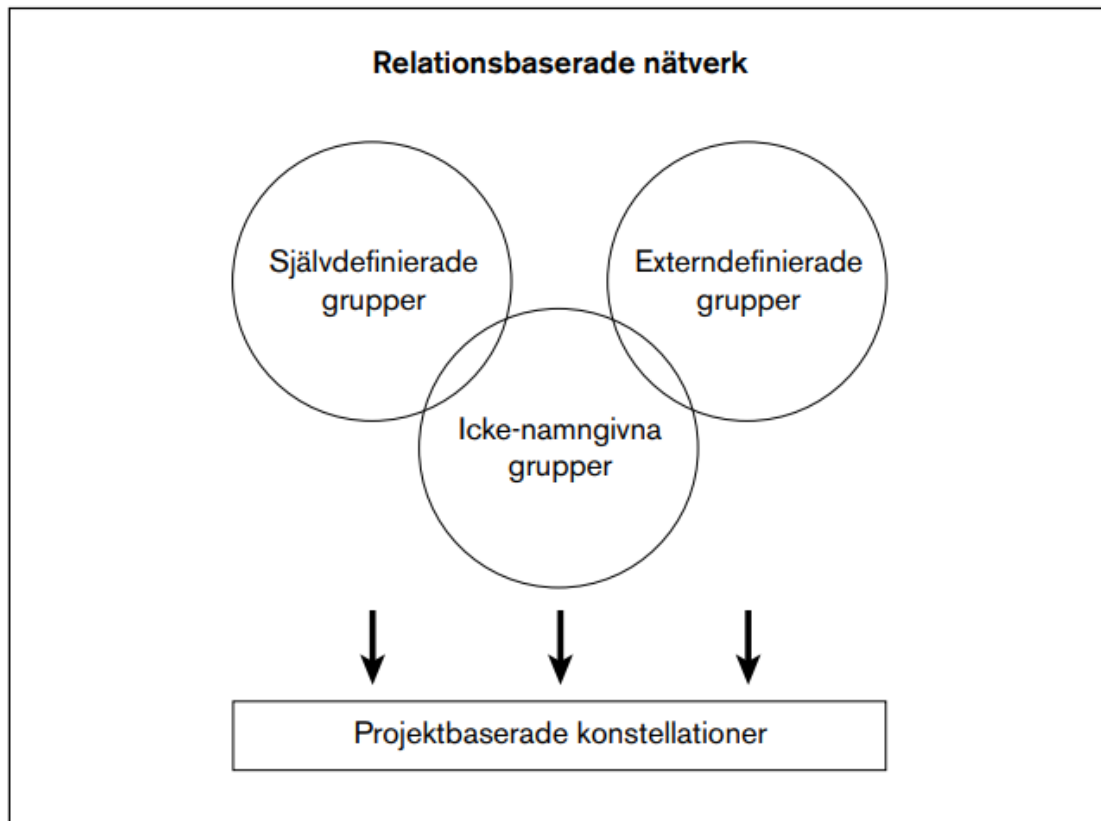
proklamera att våldsbejakande islamistiska grupperingar under 2018 fortsatt inspirera anhängare i västvärlden att utföra terrorattentat (NCT, 2019, sid. 1). Detta kan kopplas till att samtliga terrorattentat med sin grund i våldsbejakande islamism under 2018 utfördes av ensamagerande gärningspersoner med enkla medel och att gärningspersonen i dessa fall förföll vara inspirerad snarare än vägledad av någon terrororganisation (NCT, 2019, sid. 2).

Sätts detta i relation till definitionen av antagonistiska hot på lokal och nationell nivå är det tydligt att se att ensamagerande gärningspersoner som är inspirerade eller vägleda av en större organisation faller in definitionsmässigt under båda kategorier. Detta eftersom en ensam gärningsperson kan anses vara ett lokalt antagonistiskt hot, men att denne gärningsperson i samverkan med den större organisationen kan kvalificeras som ett nationellt antagonistiskt hot. Här kan informationskanaler så som sociala medier tänkas vara ett viktigt verktyg för gärningspersonen och organisationen i att sprida det lokala antagonistiska hotet till en nationell publik, och därigenom förstora händelsen. Vidare kan tilläggas att NCT poängterar att attentaten utfördes på offentlig plats med polis eller civila som målval.

I Sverige finns det enligt Ygeman både höger- och vänsterextrema grupper som kan anses ha förmåga till attentat, även om det inte i nuläget finns någon uttalad avsikt att utföra dessa attentat. Däremot konkluderar Ygeman att vissa aktörer inom dessa grupper har potential att utveckla en avsikt att utföra attentat. Ygemans slutsatser stöts av NCT:s bedömning (NCT, 2019), där det görs gällande att våldsbejakande islamism samt höger- och vänsterextremism anses vara de grupper som utgör det största hotet mot Sverige vad gäller förmågan och avsikten att utföra terrorattentat.

Kriminella nätverk kan anses vara en antagonistisk grupp, då deras verksamhet faller in under definitionen av ett lokalt antagonistiskt hot som redovisats ovan. Dock kan det vara problematiskt att förstå vad ett kriminellt nätverk är och hur det är uppbyggt. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) gör gällande i sin rapport om kriminella nätverk och grupperingar att den organiserade brottsligheten inte har någon tydlig organisation (BRÅ, 2016, sid. 28). Här menas att det finns ett antal olika sorters grupperingar inom den kriminella miljö som på ett eller annat sätt ingår i ett "relationsbaserat nätverk". Detta nätverk visualiseras i nedanstående figur 2.1.

De grupper som ingår i figuren är som följer: *Självddefinierade grupper*, som beskrivs omfatta grupper som "...själva lyfter fram sin grupptillhörighet i form av namn, attribut och medlemskap". Självddefinierade grupper kan exempelvis vara mc-gäng så som Hells Angels och Bandidos. *Externdefinierade grupper* beskrivs som grupper som inte själva beskriver sin grupptillhörighet, utan tilldelas namn av polis eller media. Exempel på en sådan grupp är Backagänget i Göteborg. Slutligen beskrivs *icke-namngivna grupper* som "...ett samlingsnamn för olika typer av relationsbaserade nätverk som varken har ett självtilldelat eller externt tilldelat namn". Den projektbaserade konstellationen menas uppstå när "...en eller flera av dessa grupp- eller nätverkskategorier går samman för att utföra ett vinstdrivande kriminellt projekt...".

Figur 2.1: Grupp- och nätverkskategorier inom kriminella nätverk (BRÅ, 2016, sid. 29).

Vidare lyfter rapporten att det relationsbaserade nätverket handlar om "...en komplicerad nätverksstruktur – en kriminell arbetsmarknad – som består av olika nätverk av individer som på ett eller annat sätt kan bistå i den kriminella verksamheten" (BRÅ, 2016, sid. 30). BRÅ påpekar även att kartan för den kriminella miljö ritats om under de senaste 20 åren (BRÅ, 2016, sid. 20). Rapporten menar att "...antalet sammanslutningar i den kriminella miljön kraftigt ökat samtidigt som det också har tillkommit självdefinierade grupper med namn och attribut som tydligt visar grupptillhörighet". Vidare lyfts det faktum att kriminella grupper med koppling till förorter och familjer utmanar myndigheternas förmåga att upprätthålla lag och ordning samt att konflikter mellan individer och grupper inom denna miljö leder till skjutningar på allmän plats (BRÅ, 2016, sid.21). Detta menas kunna leda till att människor känner sig otrygga samt att samhällets institutioners legitimitet minskar.

Ovanstående antagonistiska hot skiljer sig från varandra i den mening att de har olika utgångspunkt för sitt agerande, där terrorismens syfte är att genom en riktad attack sända ett budskap av något slag samtidigt som organiserad brottslighet sällan medvetet har någon annan än medlemmarna i den kriminella miljön som mål. Däremot finns det likheter i både utförandet av attentat samt i resultatet av dessa attentat. Vad gäller utförandet går det att se att terroristens val att nyttja exempelvis skjutvapen vid attentat har stora likheter med de kriminellas val att nyttja skjutvapen vid skjutningar på allmän plats. Även resultaten har en förmåga att uppvisa likheter mellan dessa två händelser, då de ofta resulterar i att civilbefolkningen får lida på ett eller annat sätt. I fallet av terrorism är det troligt att civilbefolkningen löper risk att dödas eller skadas, samtidigt som civilbefolkningen vid exempelvis en skjutning istället sannolikt löper risk att uppleva otrygghet där skjutningen skedde.

2.1.2 Attentatsmetoder

Nedan beskrivna attentatsmetoder har sin utgångspunkt i terrorrelaterad verksamhet men även andra antagonistiska aktörer, så som kriminella nätverk, kan tänkas nyttja dessa metoder. Attentat med skjutvapen där civilbefolkningen faller offer kan exempelvis vara resultatet av en upptrappning i våldsanvändandet mellan olika kriminella organisationer likväl som ett terrorattentat. MSB poängterar att utvecklingen vad gäller terroristattentat mot allmänheten på senare tid gått mot att i större utsträckning utföras av ensamma gärningspersoner eller mindre grupper, som använder sig av enkla metoder för att utföra attentatet (MSB, 2019, sid. 17). NCT gjorde följande bedömning angående hur ett terrorattentat sannolikt skulle kunna utföras i Sverige 2019:

Om ett terrorattentat sker i Sverige kommer detta troligen genomföras av en ensamagerande gärningsperson eller mindre grupp med enklare medel. Möjligen kommer ett komplext terrorattentat utföras av en ensamagerande individ eller mindre grupp. Ett terrorattentat i Sverige skulle troligen vara inspirerat eller möjligen väglett av våldsbejakande islamistiska aktörer såväl i Sverige som utomlands. (NCT, 2019, sid.2)

MSB lyfter det faktum att ett planerat terrorattentat kan beskrivas med faserna *målval, planering, övning, attack och exploatering* (MSB, 2019, sid. 17-18). Fasen *målval* innefattar en bedömning av möjligheten att lyckas med utförandet av ett attentat mot ett tänkt mål. Det poängteras här att gärningspersonen ofta har någon slags kunskap eller relation till det valda målet. Den andra fasen, *planering*, innefattar en informationsinhämtning och rekognosering, där gärningspersonen bedömer säkerhetsnivån på platsen för attentatet samt vilka svagheter som finns att utnyttja. Under denna fas väljer gärningspersonen metod, taktik och vilken materiel som skall användas. Under fasen *övning* utför gärningspersonen en förövning, med syftet att ge svar på saker så som tidsåtgång, omgivningens respons samt behovet av alternativa handlingssätt. Vidare är det under fasen *attack* som själva attentatet sker, vilket ofta är över inom ett par minuter. Slutligen, i fasen *exploatering*, försöker gärningspersonen förstärka effekterna av attentatet. I denna fas används ofta sociala medier eller andra kommunikationskanaler för att tillåta attentatet att leva kvar även efter dess avslutande. Detta kan kopplas till den radikaliserings som Ygeman och NCT lyfter, där våldsbejakande islamistiska grupper använder sig av exempelvis sociala medier för att inspirera sina anhängare. NCT poängterar att återanvändningen av propaganda hos Daeshs sympatisörer spelat en allt större roll för gruppernas arbete med radikalisering eftersom gruppens officiella propaganda minskat i omfattning likväl som i kvalitet (NCT, 2019, sid. 1).

Nedan följer en kort sammanställning av fem vanliga metoder för attentat som i litteraturen anses relevanta för området säkerhet i offentlig miljö.

Sprängladdningar: MSB poängterar att sprängladdningar av både improviserad likväl som kommersiell och militär art är ett effektivt vapen för terrorister (MSB, 2019, sid. 19). De improviserade sprängladdningarna delar MSB upp i tre generella huvudgrupper: fordonsburna, placerade och personburna. Vidare menar MSB att det vanligaste tillvägagångssättet vid ett attentat med improviserade sprängladdningar i västvärlden är att de placeras på attentatsplatsen i exempelvis en väska eller en behållare. Dock påpekas även att placering av sprängladdningen i ett fordon eller i en försändelse såsom brev eller paket förekommer. Nedan följer de typer av sprängladdningar som redovisas i MSB:s vägledning för säkerhet i offentlig miljö:

- Fjärr- och tidsutlösta bomber
- Bilbomber
- Bomb under bil
- Brev- och paketbomber
- Självmoordsbomber

MSB gör gällande att sprängladdningar kan orsaka stor förödelse. Denna höga grad av förödelse menas i stor utsträckning bero på det faktum att splitter såväl från sprängladdningen i sig som från omgivningen kan "...utgöra en fara på långt avstånd från själva explosionen". I tabell 2.1 nedan redovisas konsekvenserna av improviserade sprängladdningar på olika avstånd från explosionen:

Tabell 2.1 *Konsekvenser av improviserade sprängladdningar* (MSB, 2019, sid. 23)

	Lätta strukturskador på byggnader, skador på fönster, dörrfoder och takpannor (5 kPa)	Svåra strukturskador på byggnader. Byggnader delvis förstörda (40 kPa)	Gräns för fönsterskador (1 kPa)	Riskområde för initial utrymning. Stadsmiljö eller öppen terräng
Handgranat, paket, rörbomb <1 kg			175 m	100–200 m
Buren laddning, väska, ryggsäck <10 kg	35 m	10 m	500 m	200–400 m
Personbil <100 kg	150 m	40 m	1000 m	400–800 m
Van, mindre lastbil <1000 kg	400 m	85 m		

Ett exempel från närtiden på hur stor påverkan en improviserad sprängladdning kan ha går att finna i 22 juli-kommissionen (Gjørsv, 2012), där följderna av den bilbomb som Breivik använde sig av går att se i nedanstående figur. Kommissionen gör gällande att bomben som användes i regeringskvarteret i Oslo var på "...cirka 950 kg, med en sprängkraft på mellan 400 och 700 kg TNT (Gjørsv, 2012, sid. 411).

Figur 2.2: Bild på krater skapad av bilbomben samt skador på närliggande byggnader (Gjørv 2012, figur 18.2, sid. 413).

CBRN: Kemiska biologiska, radiologiska och nukleära attentat kallas CBRN-attentat och kan enligt MSB (MSB, 2019, sid. 25) orsaka "...stor skada och stora störningar...". Vidare beskrivs att det inte tidigare har inträffat något CBRN-attentat i Sverige men att det är fullt möjligt att ett sådant attentat sker i framtiden. Vad gäller anledningen till varför dessa typer av attentat inte tidigare skett menar MSB att det grundar sig i att det finns andra attentatsmetoder som är mer pålitliga, säkrare och

enklare för terrorister att använda. I tabell 2.2 nedan redovisas tre olika typer av CBRN-attentat:

Tabell 2.2 Tre typer av CBRN-attentat (MSB, 2019, sid. 26).

Kemiska	Biologiska	Radilogiska och nukleära
Förgiftning eller skada orsakad av kemiska substanser, som exempelvis militära kemiska stridsmedel eller farliga industri- och hushållskemikalier.	Sjukdomar orsakade av avsiktligt utsläppta bakterier eller virus eller av biologiska gifter.	Sjukdom till följd av exponering av radilogiskt material.

Väpnade attentat: Attentat som genomförs med skjutvapen eller hugg- och stickvapen brukar kallas väpnade attentat och kan ske i kombination med andra typer av attentat (MSB, 2019, sid. 27). Väpnade attentat är enligt MSB mycket svåra att skydda sig mot och vid användandet av hel- eller halvautomatiska vapen blir skadeutfallet ofta mycket stort. Vidare resonerar MSB angående hur verksamheters krav på tillgänglighet och att uppfattas som en attraktiv miljö kan vara en anledning till att denna typ av attacker ofta resulterar i stora skadeutfall. Rickard Forsén och Johan Magnusson definierar i sin litteraturstudie (Forsén & Magnusson, 2005, sid. 11) finkalibriga projektiler som projektiler med en kaliber på mindre än 20 mm. Författarna poängterar även att finkalibriga vapen kan vara "...allt från pistoler och gevär till tunga kulrutor" samt att denna typ av vapen i regel används mot oskyddad trupp. Oskyddad trupp kan tänkas innefatta civilbefolkningen. I tabell 2.3 nedan redovisas tjocklekar på olika sorters skydd som krävs för att skydda mot finkalibrig eld.

Tabell 2.3 Skyddstjocklekar för finkalibrig eld (MSB, 2019, sid. 27).

Stål	Betong	Singel, makadam och stenskårvor	Trä	Kompakt jord
1 cm	20 cm	25 cm	70 cm	70 cm

Drönare: Utvecklingen av små drönare har gått snabbt och utgör idag ett växande säkerhetshot (MSB, 2019, sid. 28). MSB anser att kunskapen och förmågan att använda drönare för att utföra terrorattentat skall anses vara väl utbredd och att drönare kan användas till uppgifter utöver fysiska attacker. Några exempel på sådana uppgifter som ges är att vara en fara för flygtrafik, att användas för spionage och rekogniscering samt att användas för att smuggla förbjudet gods såsom vapen.

Fordon som vapen: Attentat där fordon används som vapen är en relativt icke komplex metod och resulterar ofta i stora skadeutfall (MSB, 2019, sid. 30). En anledning till att skadeutfallet ofta blir stort menar MSB är att det är svårt att få stopp på ett tungt fordon. Ett exempel i vår närtid där ett tungt fordon användes som vapen i ett terrorattentat går att finna den 7 april 2017, då en lastbil stals och kördes i hög fart längs Drottninggatan i Stockholm (MSB, 2018, sid. 5). Attentatet resulterade i att fem personer dödades och att ytterligare tolv skadades svårt. Detta attentat påvisar tydligt

hur en antagonist vid användning av sådana simpla medel som en lastbil kan uppnå ett stort skadeutfall på kort tid.

2.2 Skapandet av säkerhet i offentlig miljö i praktiken

Att skapa säkerhet i offentlig miljö kan anses vara en process inom vilken ett flertal säkerhetsskapande åtgärder kombineras. Nedan redovisas ett urval av säkerhetsskapande åtgärder som kan tänkas ha en positiv påverkan på säkerheten i offentlig miljö, samt exempel på hur dessa åtgärder skulle kunna implementeras. Denna redovisning av åtgärder följs av en redogörelse för hur de i nuläget implementeras och hur tjänstepersoner inom området resonerar kring hur åtgärderna används och kan användas.

2.2.1 Fysisk säkerhet

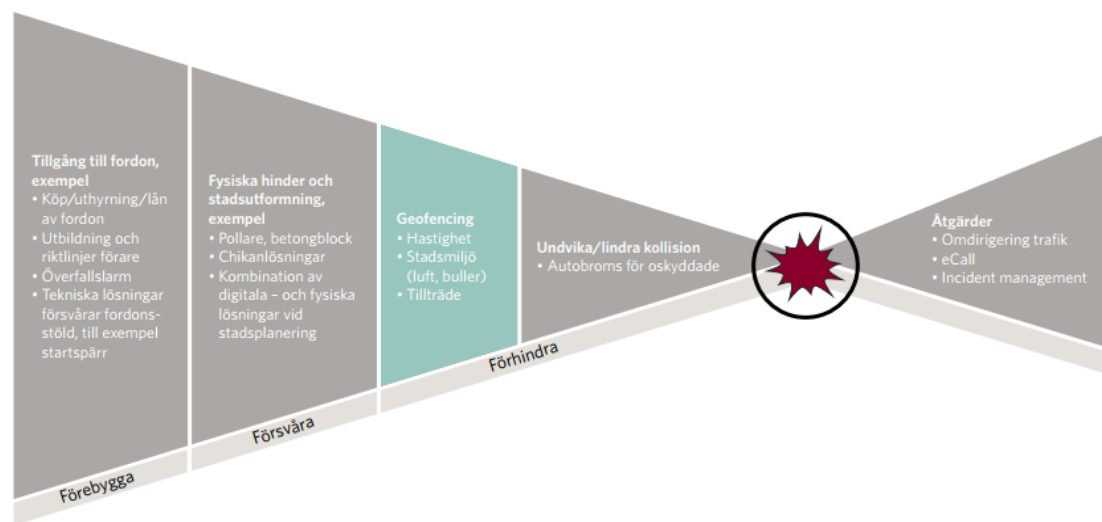
Fysisk säkerhet innefattar implementeringen av fysiska säkerhetsåtgärder, vilka är "...ett viktigt skydd för att avlägsna eller reducera risker och sårbarheter mot terrorism och antagonistiska hot" (MSB, 2019, sid. 33). Vidare beskrivs hur dessa säkerhetsåtgärders omfattning skall ställas emot en verksamhets tillgänglighet och möjlighet att uppfattas som inbjudande. MSB introducerar fyra grundprinciper som grund för utformandet av säkerhetsåtgärder. Dessa grundprinciper är *avskräcka*, *upptäcka*, *försvåra* och *hantera*. Den inledande principen, *avskräcka*, handlar enligt MSB om att en gärningsman väljer att inte genomföra tänkt attentat, då denne anser det finnas en för stor risk att misslyckas. Principen *upptäcka* anses innefatta säkerhetsåtgärder som syftar till att verifiera att ett attentat sker samt ge beslutsunderlag för motåtgärder. De exempel på sådana säkerhetsåtgärder som ges är personell bevakning och tekniska övervakningssystem. *Försvåra* innefattar de säkerhetsåtgärder som syftar till ett fördröjande av gärningsmannens möjlighet att genomföra ett attentat, samt lindra attentatets konsekvenser. Slutligen innefattar *hantera* åtgärder som syftar till att avbryta ett attentat samt hantera konsekvenserna av ett utfört attentat.

Offentlig miljö är, som tidigare beskrivet, en miljö där en stor mängd människor kan antas befinna sig på en regelbunden basis. Fysisk säkerhet i en sådan miljö menar MSB bäst uppnås genom ett flertal lager av säkerhetsåtgärder, vilket kallas skydd på djupet eller "lökprincipen". Grundidén i detta tillvägagångssätt är enligt MSB att "...säkerheten nödvändigtvis inte behöver minska radikalt för att ett lager går förlorat". Kopplat till detta lyfts även användandet av samverkande säkerhetsåtgärder som något som kan skapa större fysisk säkerhet (MSB, 2019, sid. 34). Samverkande säkerhetsåtgärder exemplifieras genom att påpeka att tekniska anordningar så som larm, kameraövervakning och belysning ofta används i samverkan med syftet att "...avskräcka och upptäcka gärningspersoner och försvåra ett attentat eller brott". Dock påpekar MSB även att samverkande säkerhetsåtgärder kräver en effektiv och sammanhängande integrering, då det annars finns risk för en förflyttning av sårbarhet från ett område till ett annat. Detta exemplifieras med att man vid genomsökning av väskor etcetera vid ingången till en arena riskerar att skapa en köbildning utanför som kan vara sårbar.

En metod för skapandet av fysiskt säkerhet kan tänkas vara implementeringen av så kallade geostaket. I sin handlingsplan angående geostaket gör Trafikverket gällande att geostaket innebär att man "...skapar geografiska områden på en digital karta som tilldelar regler för fordons egenskaper inom området" (Trafikverket, u.å, sid. 7). Sådana egenskaper kan exempelvis vara att enbart tillåta behöriga fordon att

framföras inom området eller att säkerställa att hastigheten begränsas. Vidare kan dynamiska geostaket förmedla trafikregleringar till fordon inom ett visst område på minutnivå (Trafikverket, u.å, sid. 14). Dynamiska geostaket anses vara synnerligen effektiva vid pågående event eller akuta trafiksituationer, där det krävs en aktiv trafikstyrning. Geostaket kan tänkas vara synnerligen effektiv i att *förebygga*, *förhindra* och *försvåra* nyttjandet av fordon som vapen vid attentat. Detta eftersom geostaket omöjliggör nyttjandet av fordon på det sätt som krävs för att ett sådant attentat skall lyckas, exempelvis genom att begränsa hastigheten för fordonet i fråga. Trafikverket introducerar även en figur som illustrerar hur geostaket är en del i en förebyggande händelsekedja av säkerhetsåtgärder som gemensamt har möjligheten att skapa fysisk säkerhet.

Denna figur, som återges i figur 2.4 nedan, kopplar även säkerhetsåtgärderna till begreppen *förebygga*, *försvåra* och *förhindra*. Ett exempel på användandet av geostaket som lyfts i handlingsplanen går att finna i Göteborg, där bussar på linje 16 samt 55 uppges få sin hastighet begränsad på vissa delar av sin rutt (Trafikverket, u.å, sid. 8).

Figur 2.4: Åtgärder för att minska risk för terrorkörning, där geofencing är en del i en förebyggande händelsekedja (Trafikverket, u.å, sid. 7).

I figuren ovan går även att finna säkerhetsåtgärder kopplade till stadsutformning, exempelvis användningen av betongblock och chikanlösningar. Denna typ av lösning kallas fysiska hinder. Trafikanalys lyfter i sin rapport ett antal olika sorters fysiska hinder, vars användning bedöms kunna minska möjligheten att med fordon få tillgång till folktät plats (Trafikanalys, 2018, sid. 37). Vidare beskrivs hur en kollision med ett fysiskt hinder ger upphov till ljud och oväsen som kan varna för "...avvikande och olagliga beteenden". Trafikanalys hävdar även att ett sådant oväsen kan ha hjälpt till att begränsa effekterna av attentatet i Stockholm 2017. Vidare beskrivs även temporära- och dynamiska fysiska hinder (Trafikanalys, 2018, sid. 38). Temporära fysiska hinder används för att begränsa tillgängligheten till ett visst område under en begränsad tid, exempelvis vid konserter eller andra större evenemang. Dynamiska fysiska hinder är däremot hinder som begränsar tillgängligheten till ett visst område under specifika omständigheter. Exempel på dynamiska fysiska hinder är höj- och sänkbara pollare, vilka kan sänkas för att skapa tillgänglighet för exempelvis utryckningsfordon samtidigt som de begränsar tillgängligheten för annan trafik.

Dynamiska fysiska hinder uppges kunna vara styrda efter exempelvis tidsbegränsningar eller att det krävs en särskild radiosändare i fordonet för att hindret skall tillåta det att passera.

Användningen av mer permanenta säkerhetsåtgärder kan vara ett effektivt sätt att skydda civilbefolkningen. Exempelvis redovisas i tabell 2.3 ovan skyddstjocklekar för diverse material vid finkalibrig eld. För att skydda civilbefolkningen från attentat där sådan eld används kan en från tabellen dra slutsatsen att ett betongblock med större tjocklek än 20 cm ger tillräckligt skydd. Denna slutsats stöds av FOI:s rapport om flyttbara skydd mot vapenverkan (Forsén & Magnusson, 2005, sid. 52), där 15 cm tjock betong testats för bland annat sin skyddsförmåga. Rapporten gör gällande att betongen överträffade det normvärde för skyddsförmåga som satts upp i undersökningen, vilket indikerar att betong med fördel kan användas för att skydda civilbefolkningen mot fordonsattentat likväl som attentat med finkalibrig eld. Betongen kan tänkas användas till permanenta eller tillfälliga säkerhetsåtgärder i den offentliga miljön, med syftet att skydda civilbefolkningen från några av de mest nyttjade attentatsmetoderna.

En annan säkerhetsåtgärd som tas upp av Trafikanalys är etableringen av gånggator, vilka i kombination med andra säkerhetsåtgärder kan skapa större säkerhet i offentlig miljö (Trafikanalys, 2018, sid. 40). Den åtgärd som hävdas ge störst positiv påverkan på säkerheten i kombination med etablering av gånggator är fysiska hinder. Detta eftersom dessa två säkerhetsåtgärder i symbios skapar en offentlig miljö som skyddar civilbefolkningen från attentat där fordon används som vapen. Dock belyser rapporten även det faktum att enbart en etablering av gånggator, utan tillägget av andra säkerhetsåtgärder, med stor sannolikhet kan bidra till en försämrad säkerhet. Anledningen till detta anses vara att det på dessa gånggator i sådant fall skulle samlas en större grupp oskyddade människor. Denna grupp kan anses vara ett lockande mål för ett attentat med vapen, då denna typ av attentat inte hindras av de fysiska hinder som hindrar attentat med fordon. Detta kan kopplas till föregående stycke, där skydd mot vapenverkan tas upp. En kombination av etableringen av gånggata, fysiska hinder samt skydd mot vapenverkan skulle ge en förhållandevis hög säkerhet i den offentliga miljön. Det eftersom civilbefolkningen i sådant fall skyddas från två av de oftast förekommande och ofta förödande attentatsmetoder som redovisats i denna undersökning.

Randall I. Atlas syftar i sin bok (Atlas, 2013, sid. 424-425) begreppen platsschemaläggning (scheduling of space) samt naturlig övervakning (natural surveillance). Platsschemaläggning syftar till att skapa en effektiv användning av platsen, vilket menas resultera i lägre risk och förbättrade fysiska och sociala vinster. Effektiv användning av platser kan tänkas koppla till det som tidigare redovisats angående vikten av att nyttja ett flertal säkerhetsåtgärder i skapandet av en offentlig miljö. Syftet med detta tillvägagångssätt i denna kontext kan tänkas vara att på ett effektivt sätt skapa säkerhet i den offentliga miljön. Med naturlig övervakning menas förekomsten av observatörer av den offentliga miljön. Denna observation menar Atlas skapar en känsla av risk hos potentiella gärningspersoner, vilken i förlängningen leder till färre brott och en tryggare offentlig miljö. Naturlig övervakning exemplifieras med ett bostadsområde där bostadshuset vinklats 45 grader för att tillåta samtliga hus att ha översyn över infarten till området likväl som över gatan som går genom området. Detta kombinerat med att husens garage kan övervakas från grannens hus och att trädgårdarna på baksidan av husen omgärdats med staket visade sig vara effektivt i att minska bostadsinbrotten. Naturlig övervakning visar på att en vital del i den fysiska säkerheten kan vara att utforma den offentliga miljö på ett sådant sätt att

de som befinner sig på platsen lätt kan överblicka den och på så sätt skapa större säkerhet för alla som vistas där. Med säkerhet innefattas i detta fall både känslan av säkerhet som civilbefolkningen känner i en lätt överblickbar miljö samt den faktiska säkerheten som skapas genom minskad brottslig aktivitet på platsen. Denna metodik kan även användas på omvänt sätt. Björk redogör i sin artikel (Björk, 2018) för hur fönsterfilm användes för att försämra sikten för narkotikaförsäljare i en galleria, med resultatet att de var tvingade att stå utanför gallerian för att utföra sin försäljning. Att försämra sikten i den offentliga miljön resulterade i detta fall i en minskad möjlighet för kriminell aktivitet, då försäljningen inte lika enkelt kunde utföras utanför gallerian. Användning av den fysiska miljöns utformning i brottsförebyggande syfte är till synes en ytterst effektiv metod för att skapa säkerhet och trygghet i den offentliga miljön.

Fysisk säkerhet kan anses vara den mest tydligt positivt bidragande faktorn till att skapa säkerhet i offentlig miljö för civilbefolkningen, då det är genom fysisk säkerhet som civilbefolkningen rent fysiskt skyddas från de antagonistiska hoten. Säkerhet skapas genom samverkan av olika säkerhetsåtgärder och ett helhetstänk måste finnas för att inte skapa sårbara punkter i den offentliga miljön.

Detta kan tänkas innebära att samarbete mellan olika aktörer krävs i utformandet av den offentliga miljön, så att inte införandet av tillräckliga säkerhetsåtgärder faller mellan stolarna. Samhällsplanering anses spela en central roll i skapandet av fysisk säkerhet, då många av de säkerhetsåtgärder som kan användas påverkas genom samhällsplaneringsprocessen. Exempelvis fysiska hinder i den offentliga miljön och skapandet av gågator. I utsträckningen är det tydligt att kompetensen hos de som ansvarar för samhällsplaneringsprocessen i stor utsträckning kan påverka säkerheten i den offentliga miljö. Detta eftersom deras kunskap eller okunskap sannolikt förmedlas genom processen till arbetet som utförs, vilket i sin tur speglas i det färdiga resultatet.

2.2.2 Organisation och dess arbete med säkerhet i offentlig miljö

I skapandet av säkerhet i offentlig miljö är en stor mängd olika verksamheter involverade. Detta innebär att organisatoriska faktorer kopplat till dessa verksamheter skall anses ha en påtaglig påverkan på arbetet med säkerhet i offentlig miljö. Karl E. Weick och Kathleen M. Sutcliffe introducerar i sin bok (Wick & Sutcliffe, 2015, sid. 7) begreppet uppmärksam organisering (*mindful organizing*). Detta begrepp innefattar enligt författarna en kombination av förväntan och resiliens, samt dikterar i vilken utsträckning en organisation klarar av att hantera en oväntad situation. Följande principer anser författarna prägla organisationer som använder sig av uppmärksam organisering:

- *Uptagenhet med misslyckanden (Preoccupation with Failure)*
- *Motvilja att förenkla (Reluctance to Simplify)*
- *Operativ känslighet (Sensitivity to Operations)*
- *Trogenhet till resiliensen (Commitment to Resilience)*
- *Aktning av expertis (Deference to Expertise)*

Vidare introducerar författarna begreppet Högfungerande organisationer (*High reliability organizations*) som ett samlingsbegrepp för de organisationer som har förmåga att hantera oväntade situationer och händelser på ett sätt som medför minimal

påverkan på verksamheten. Författarna lyfter även att det i dessa organisationer finns en trend i att använda sig av uppmärksam organisering.

Att nyttja ovanstående principer i organisationer vars uppgift är att förebygga, förhindra och försvåra för antagonisterna att utföra attentat mot civilbefolkningen kan anses vara av yttersta vikt. MSB uttrycker det som att ”Medarbetarna utgör en viktig resurs i organisationers säkerhetsarbete. En god säkerhetskultur hos medarbetarna bidrar till att reducera risker och sårbarheter i organisationen samt att attentat och incidenter kan hanteras på ett effektivt sätt” (MSB, 2019, sid. 53). Begreppet incidenter i föregående mening kan antas innefatta händelser av ytterst olik karaktär, då MSB:s verksamhet syftar till att skapa samhällsskydd och beredskap i ett brett perspektiv. Exempelvis kan detta begrepp tänkas syfta till incidenter så som olyckor av diverse slag likväl som till incidenter med sitt ursprung i organiserad brottslighet eller liknande.

I en intervju med Länsstyrelsen Hallands regionala samordnare för brottsförebyggande arbete, Stefan Borgman (Borgman, 2020), lyfts det faktum att Länsstyrelsens arbete inom ämnet säkerhet i offentlig miljö i regel är av en rådgivande natur. Detta menar Borgman innebär att Länsstyrelsen ger råd inom ämnet till de myndigheter, företag och andra verksamheter som utför det praktiska arbetet för att skapa säkerhet i offentlig miljö. En kan således härleda att Länsstyrelsens arbete i en indirekt mening bidrar till att skapa säkerhet i offentlig miljö. Ett exempel som nämns i intervjun för hur Länsstyrelsen rådgiver verksamheter är att de assisterar vid tillämpning av bestämmelser i Plan- och bygglagen (PBL). Borgman menar att detta är av synnerlig relevans när Länsstyrelsen rådgiver kommuner, då ”Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten...” (Munck, 2017, sid. 366). Vikten av denna rådgivning görs tydlig i Boverkets rapport om brottsförebyggande och trygghetsskapande i samhällsbyggnadsprocessen (Boverket, 2019. Sid. 73), där en skillnad i kunskap inom brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder fanns mellan ”planerare” och trygghetssamordnare. Exempelvis påpekas att enbart 7 % av tillfrågade planerarna anser att fysiska barriärer är ”...ett alternativ för att garantera säkerhet...” samtidigt som 57 % av tillfrågade trygghetssamordnare är av åsikten att fysiska barriärer alltid eller ibland är ett alternativ för att garantera säkerhet och trygghet.

Begreppen *trygghet* och *säkerhet* menar Borgman vara begrepp som är återkommande i detalj- och översiktsplaner. Samtidigt påpekar Borgman att dessa begrepp inte har någon fastställd innebörd utan byter innebörd beroende på inom vilken kontext de används. Ett exempel som lyfts i intervjun är innebörden av dessa begrepp i kontexten av att planerna de är en del av syftar till att planlägga byggandet av en plankorsning. I denna kontext menar Borgman att problemet ligger i att begreppen inte definierar vilken risk eller trygghet som menas. Exempelvis kan en trafikplanerare mena att begreppen syftar till trafiksäkerhet, och att trafiksäkerheten i sig skapar trygghet. Samtidigt menar Borgman att en brottsförebyggare hade gjort en annan bedömning, där trygghet relateras till brottsförebyggande arbete och därför dra slutsatsen att plankorsningen i den aspekten inte i någon utsträckning är trygg. Poängen är att det är den rådande kontexten som ger begreppen innebörd och det påverkar hur arbetet utförs likväl som resultatet av arbetet. Vidare beskrivs hur dessa begrepp kan komma att befinna sig i direkt motsats till varandra, då ett stort fokus på trafiksäkerhet kan leda till att tryggheten minskar. Detta exemplifieras genom att Borgman påpekar att byggandet av en gångtunnel under plankorsningen, som ger ökad trafiksäkerhet, med stor sannolikhet kan leda till att tryggheten påverkas negativt.

Detta fenomen är något som Boverket i sin rapport kallar ”målkonflikter” (Boverket, 2019, sid. 73). I rapporten behandlas konflikter mellan säkerhets- och trygghetsskapande åtgärder, där de säkerhetsskapande åtgärderna innefattar brottsförebyggande arbete. En målkonflikt som tas upp är att ett ”Behov av att minska möjligheter till brott och ordningsstörning, det vill säga förbättra säkerheten, med hjälp av design eller andra fysiska åtgärder kan komma i konflikt med den upplevda tryggheten”. I detta fall menar rapporten att ett brottsproblem löstes samtidigt som andra oavsiktliga problem skapades, som i sin tur innebar en försämrad säkerhet och trygghet. Slutligen konkluderas att internationell forskning visat att brist på utbildning ”...är en av de allra viktigaste orsakerna till varför brottsförebyggande åtgärder inte fungerar eller till och med kan motverka önskvärda förändringar”. Det går att se en parallell mellan i det ena fallet brottsförebyggande arbete kontra trygghetsskapande arbete samt i det andra fallet trafiksäkerhet kontra trygghet vid utformning av offentlig miljö.

I intervjun nämns det att Länsstyrelsen Halland inte har någon specifik avdelning som arbetar med säkerhet i offentlig miljö, men att detta arbete ingår i ett flertal olika avdelningars arbete. Vidare beskrivs hur Länsstyrelsen valt att inrikta arbetet med säkerhet i offentlig miljö mot att nyttja samhällsplanering. Detta kan kopplas till vad som redovisades ovan vad gäller Länsstyrelsen rådgivande funktion gentemot kommuner, där kommunerna genom sitt planmonopol har makten att påverka den byggda miljöns utformning. Dock redovisar Boverket att det är få kommuner som har rutiner för ordinärt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, i synnerhet inom området fysisk planering (Boverket, 2019, sid. 77).

Boverket påpekar även att tillgång till kunskap och metodik likväl som förutsättningar för samverkan ser olika ut i olika delar av landet. Det faktum att Länsstyrelsen Halland enligt Borgman arbetar aktivt för att med hjälp av samhällsplanering påverka kommunernas planprocess är något som finner stöd i Boverkets rapport. Boverket hävdar nämligen att ”Samhällsbyggnadsprocessen ger möjligheter”, med vilket menas att ”Brottsförebyggande och trygghetsskapande miljöer förutsätter en kombination av god planering, utformning av fysiska åtgärder och arkitektur...”. Dessa områden kan samtliga påverkas i större eller mindre utsträckning inom kommunens planprocess, vilket innebär att kommunen besitter en stor möjlighet att skapa förutsättningarna för en brottsförebyggande och trygghetsskapande offentlig miljö. Exempelvis finns möjlighet för kommunen att i sitt planarbete nyttja den kunskap om fysisk säkerhet som tidigare redovisats. Inte minst kan kunskapen om naturlig övervakning kunna tänkas användas för att uppnå trygghet och säkerhet i den offentliga miljön. För att återkoppla till de antagonistiska hot som identifierats tidigare i rapporten kan en se att ovan nämnda brottsförebyggande och trygghetsskapande offentliga miljöer bidrar till att minska civilbefolkningens utsatthet för dessa hot, inte minst hotet från organiserad brottslighet.

Tidigare i denna undersökning redovisades begreppen *förebygga*, *försvåra* och *förhindra* samt den definition av dem som ges i den nationella strategin mot terrorism. Där *förebygga* syftar till att motverka exempelvis rekrytering till terrorism, *försvåra* till att göra ett terrorattentat så svårt som möjligt att genomföra och *förhindra* till att skydda exempelvis civilbefolkningen från ett pågående attentat. Enligt Stefan Borgman tolkas dessa begrepp inom Länsstyrelsen Halland på ett snarlikt sätt till hur de definieras i strategin. Borgman beskriver vidare hur begreppens tolkning översätts i praktiskt arbete genom att ge exempel på hur Länsstyrelsen arbetar med begreppen. Några sådana exempel är att de inom ramen för begreppet *förhindra* samverkar med en stor mängd myndigheter, exempelvis ekobrottsmyndigheten, samt att begreppet

försvara återfinns inom en stor del av det reguljära brottsförebyggande arbetet. Slutligen påpekar Borgman att begreppet *förebygga* ofta återfinns inom den sociala brottspreventionen, där sociala åtgärder syftar till att motverka brottslighet i ett mer långsiktigt perspektiv.

Borgman lyfter i intervjun hur användandet av en plats bidrar till hur säker platsen är och hur trygg den upplevs vara av de som befinner sig där. Vidare beskriver han hur utformningen av en plats påverkar hur den används, som i utsträckningen då påverkar hur säker den är och hur trygg den upplevs. Detta kan kopplas till något som Boverket benämner ”Placemaking” (Boverket, 2019, sid. 63). Placemaking beskrivs som ”...en metod för platsutveckling som kombinerar fysiskt platsbyggande och skapandet av platsrelationer”. För att placemaking skall lyckas påpekar Boverket att det krävs aktivt och gemensamt deltagande, eftersom det på så sätt skapas en relation till platsen hos de som engagerar sig i dess skapande. Denna relation menas leda till en större vilja att vårda platsen, vilket i utsträckningen leder till att platsen känns tryggare.

För att skapa säkerhet menar Borgman att skalskydd är en effektiv metod. Skalskydd exemplifierar han med att förhindra att gärningspersoner får tillträde till ett visst område, exempelvis en gågata. Detta kan kopplas till det ovan redovisade området fysisk säkerhet, där fysiska säkerhetsåtgärder används för att skapa säkerhet i offentlig miljö. I fallet med en gågata är det rimligt att anta att säkerhetsåtgärder såsom pollare eller geostaket är relevanta. Dock menar Borgman att denna typ av lösningar dels kan hamna i konflikt med trygghetsskapande arbete dels vara kontraproduktiva för säkerhetsskapande. Detta eftersom miljöer som uppfattas som fortifierade kan upplevas som otrygga om fortifieringen ger uppfattningen att platsen skall anses vara farlig, vilket negativt påverkar användningen av miljön. Kopplas detta till vad som redovisades i föregående stycke kan en parallell dras mellan en negativ påverkan på användandet av platsen och dess säkerhet samt upplevda trygghet, vilket innebär att en potentiellt säkerhetsskapande åtgärd i själva verket påverkade säkerheten negativt. Dock påpekar Borgman även att upplevelsen av fortifierade platser varierar från person till person, där vissa är mer bekväma med att befinna sig på fortifierade platser än andra. Vidare påpekas även att platser kan anses vara självklara att fortifiera, så som samhällsviktiga anläggningar.

2.3 Jämförande perspektiv

Den jämförande analysen syftar till att kontrastera litteraturen med det praktiska arbetet för att påvisa likheter och skillnader, genom att använda följande teman: *krisberedskap, säkerhet och begrepp i teori och praktik, fysisk säkerhet och antagonistiska hot* samt *samhällsplaneringens och organisationens betydelse*. Analysen kommer avslutas med en tabell som visualiserar hur begrepp byter innebörd beroende på inom vilken kontext de befinner sig, det vill säga en visualisering av skillnaden mellan teori och praktik.

Krisberedskap, säkerhet och begrepp i teori och praktik: inom litteraturen finns ett tydligt fokus på krisberedskap som inte i lika stor utsträckning går att finna i det praktiska arbetet. Ett tydligt exempel på detta är MSB:s vägledning för säkerhet i offentlig miljö, där stort fokus läggs vid att skydda civilbefolkningen i händelse av en svårare kris såsom ett terrorattentat. I det praktiska arbetet är istället utgångspunkten brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt skapandet av säkra och trygga platser. Detta är något som inte speglas i MSB:s vägledning, vilket kan innebära att ett

allt för ensidigt fokus på enbart en infallsvinkel till säkerhet i offentlig miljö hämmar kreativiteten i de lösningar som redovisas. Den brottsförebyggande utgångspunkten kopplar däremot tillbaka till den nationella strategin mot terrorism, då denna redovisar begrepp och synsätt som bättre stämmer överens med det som i beskrivningen av det praktiska arbetet faller under kortsiktigt och långsiktigt brottsförebyggande arbete. Exempelvis återfinns begreppen *förebygga* och *förhindra* i det arbete som Stefan Borgman beskrev bedrevs hos Länsstyrelsen Halland, om än med en smått annorlunda tolkning och implementering.

Förebygga kopplas i Borgmans arbete till den långsiktiga sociala brottspreventionen, samtidigt som *förhindra* kopplas till den kortsiktiga situationella brottspreventionen. Den sociala brottspreventionen kan tänkas relatera till de mer långsiktiga aspekterna av fysisk säkerhet, såsom att skapa en plats som används av civilbefolkningen på ett säkerhets- och trygghetsskapande sätt. Den situationella brottspreventionen kan däremot relateras till den mer handfasta delarna av fysisk säkerhet, såsom att utforma den offentliga miljön på ett sätt som försvårar för kriminell aktivitet. En sådan utformnings effektivitet kan tänkas få stöd i det som tidigare redovisats angående platsschemaläggning och naturlig övervakning, i den mening att platsens utformning påverkar möjligheten till kriminell verksamhet.

Det är viktigt att belysa det faktum att arbetet mot terrorism enligt Borgman i deras verksamhet föll in under det brottsförebyggande arbetet, då en god brottsprevention uppges ge nytta även vad gäller terrorbekämpning. Exempelvis menades säkra och trygga platser inte bara motverka brottslig verksamhet utan även negativt påverka potentiella gärningspersoners möjlighet att utföra terrorattentat. Här kan tänkas att bland annat kunskapen om naturlig övervakning kan spela en stor roll, då terrorattentat kan tänkas avvärjas av det faktum att gärningspersonen riskerar att bli sedd. Detta finner stöd i det faktum att terrorattentat föregås av en målvalsfas, där gärningspersonerna värderar risker och bedömer om ett attentat är genomförbart. Naturlig övervakning kan i detta fall innebära att ett attentat stoppas redan i denna fas istället för att utvecklas till, i värsta fall, ett genomfört attentat. Denna koppling mellan brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt minskad risk för terrorattentat innebär att det indirekt finns en koppling mellan det krisinriktade synsättet i MSB:s vägledning och det praktiska arbete som Länsstyrelsen Halland bedriver.

Trots stora skillnader i utgångspunkter finns det i litteraturen stora likheter angående hur det praktiska arbetet utförs vad gäller faktiska tillvägagångssätt. Det förmodligen mest tydliga exemplet är fysisk säkerhet, som i MSB:s vägledning uppges vara en viktig del i att skapa säkerhet i offentlig miljö, då det genom implementeringen av fysiska säkerhetsåtgärder blir möjligt att erbjuda civilbefolkningen bättre skydd i händelse av en krissituation. Detta kan kopplas till det faktum att Borgman påpekade att Länsstyrelsen valt att nyttja samhällsplanering som stöd vid rådgivning av kommuner och andra relevanta parter. Samhällsplaneringens koppling till den fysiska säkerheten är tydlig i vägledningen, då en stor del av de fysiska säkerhetsåtgärder som föreslås kan vara föremål för en stadsplaneringsprocess, exempelvis i en planprocess hos kommunen. Detta innebär att Länsstyrelsens val att nyttja samhällsplanering i sitt arbete finner stöd i litteraturen på så sätt att arbetet påverkar den fysiska säkerheten, som i förlängningen skapar säkerhet i offentlig miljö i enlighet med det som redovisas i vägledningen. För att summera verkar det finnas en kunskapsbaserad överlappning mellan det arbete som Länsstyrelsen utför och den litteratur som finns inom området, även om denna överlappning inte kan tolkas som avsiktlig. Denna oavsiktliga överlappning kommer

till stånd som följd av olika verksamheters arbete med säkerhet i offentlig miljö, då arbetets utgångspunkt skiljer sig åt mellan verksamheterna. Som följd av överlappningen blir dock resultatet snarlikt, nämligen skapande av säkerhet i offentlig miljö.

Fysisk säkerhet och antagonistiska hot: vad gäller antagonistiska hot går det att se en skillnad i hur litteraturen definierar dem samt vilka hot som det praktiska arbetet fokuserar på. I litteraturen går att finna en ytterst bred definition av antagonistiska hot som innefattar en enorm mängd olika sorters antagonistiska aktörer. Denna vida definition avsmalnas dock senare av exempelvis Ygeman (Ygeman, 2015) och BRÅ (BRÅ, 2016), då de sätter fokus på några av de antagonistiska aktörer som anses vara av störst vikt att uppmärksamma. Exempel på sådana aktörer är de kriminella nätverk som BRÅ lyfter samt de olika extremistgrupper som Ygeman nämner.

I det praktiska arbetet återkommer en däremot till den brottsförebyggande utgångspunkten, då mycket av arbetet som redovisats i denna rapport syftar till att motverka brottslighet och på så sätt skapa säkerhet i offentlig miljö. Med positiv påverkan på exempelvis terrorbekämpning som följd. Vinsten vad gäller terrorbekämpning ligger i detta fall i hur den sociala och situationsanpassade brottspreventionen, i kombination med fokus på att skapa säkra och trygga platser, motverkar förmågan för en gärningsperson att utföra ett attentat. Inom detta finnes även nyttjandet av samhällsplanering eftersom denna process i mycket ligger till grund för utformandet av offentliga platser. Även skapandet av fysisk säkerhet faller in under detta arbete, då det kan kopplas till skapandet av säkra och trygga platser.

Länsstyrelsens fokus på att nyttja samhällsplanering kan vara ett exempel på ett bredare synsätt för vilka antagonistiska grupper som anses vara relevanta. Ett sådant fokus kopplar nämligen i stort tillbaka till de mer generella säkerhetsåtgärder som redovisas i litteraturen, vilka har sitt ursprung i den mer vidgade definitionen av antagonistiska hot. Nyttjandet av samhällsplanering kan syfta till att bland annat skapa fysisk säkerhet, vilket är en åtgärd som i MSB:s vägledning redovisas som ett svar på en bred hotbild. Ser man till det faktiska resultatet av ett sådant tillvägagångssätt blir kopplingen ännu tydligare. Skapandet av fysisk säkerhet genom samhällsplanering innebär att ett stort antal olika sorters hot måste beaktas. Detta eftersom det, likt ovan redovisat, är av yttersta vikt att ha ett helhetsperspektiv vid utformningen av säkerhetsåtgärderna inom fysisk säkerhet för att inte skapa svagheter i säkerheten i den offentliga miljön.

Som exempel på detta kan tas det faktum att införandet av gånggata utan tillägg av andra säkerhetsåtgärder ofta innebär en försämrad säkerhet i den offentliga miljön, trots att trafiksäkerheten förbättras. Detta eftersom en gånggata lättare ger tillgång till en stor samling av människor, vilket kan ses som en möjlighet att exempelvis utföra ett attentat med fordon som vapen, likt det på Drottninggatan i Stockholm. Här kan antas att skillnaden i utgångspunkter för skapandet av säkerhet i offentlig miljö är den faktor som skapar differensen i hur arbetet speglas i litteraturen och hur det faktiskt utförs. Det faktiska arbetet fokuserar som nämnt i stor utsträckning på att bekämpa brottslighet och på så sätt få bieffekten att säkerheten i den offentliga miljön förbättras. Däremot finns det ett större fokus på skapandet av säkerhet i offentlig miljö i sig självt inom litteraturen, vilket tydligast exemplifieras av MSB genom deras vägledning.

Samhällsplaneringens och organisationens betydelse: Länsstyrelsens benägenhet att använda sig av samhällsplanering kan kopplas till en av delarna i den ovan

redovisade uppmärksamma organiseringen, nämligen operativ känslighet. Detta eftersom operativ känslighet innebär en medvetenhet om hur organisationens faktiska arbete utförs samt hur detta påverkar resultatet av arbetet. Att tydliggöra att samhällsplanering skall utgöra en utgångspunkt för arbetet med säkerhet i offentlig miljö kan anses vara ett uppvisande av operativ känslighet. Genom förtydligandet av hur Länsstyrelsens anställda förväntas arbeta inom området är det sannolikt att organisationen får en större förståelse för hur det faktiska arbetet utförs, vilket ytterligare påvisar Länsstyrelsens förmåga att agera med operativ känslighet.

Sammantaget påvisar jämförelsen mellan litteratur och praktiskt arbete en differens i utgångspunkter vad gäller säkerhet i offentlig miljö, vilken sedan dikterar hur arbetet utförs eller uppges kunna utföras. Litteraturens utgångspunkt i krisberedskap och en bredare definition av hotbilden ger upphov till mer allmänna åtgärder för att motverka hoten. Länsstyrelsen arbetar med en smalare definition av hotbilden och grundar sitt arbete i brottsförebyggande åtgärder. Dock lyfter de även blicken för att inkludera ett stort fokus på samhällsplanering i sitt arbete med säkerhet i offentlig miljö. Resultatet av denna differens i utgångspunkter och således faktiska åtgärder ger däremot ett snarlikt resultat, då säkerheten i den offentliga miljön stärks. Länsstyrelsens fokus på samhällsplanering innebär samtidigt att de uppvisar ett av de drag som uppgetts utmärka högfungerande organisationer (HRO:s).

Tabell 2.4 Kortfattad beskrivning av begreppens byte av innebörd beroende på inom vilken kontext de befinner sig.

	Tema 1: Krisberedskap, säkerhet och begrepp i teori och praktik	Tema 2: Fysisk säkerhet och antagonistiska hot.	Tema 3: Samhällsplaneringens och organisationens betydelse.
Centrala begrepp i litteratur/teori	Skydda civilbefolkningen i händelse av en svårare kris såsom ett terrorattentat.	Viktigt med samverkande säkerhetsåtgärder. Bred definition av antagonistiska hot.	Tar indirekt sitt uttryck i den fysiska säkerheten.
Centrala begrepp i intervju/praktik	Brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.	Skapa säkra och trygga platser. Fokus på bekämpning av brottslig verksamhet och trygghetsskapande insatser.	Betonar att samhällsplanering är en viktig del av verksamheten.

3 Diskussion

I detta avsnitt kommer resultatet att diskuteras i relation till studiens syfte och frågeställningar. Vidare kommer slutsatser dras angående hur rapportens metod och avgränsningar påverkat resultatet samt vilka fördelar respektive nackdelar som genomförandet av undersökningen innebar.

Vad säger litteraturen om säkerhet i offentlig miljö, antagonistiska hot och samhällsplanering, samt hur kan litteraturen kopplas samman för att förbättra säkerheten i offentlig miljö?

Litteraturen inom säkerhet i offentlig miljö kan i allmänhet sägas ha sin utgångspunkt i krisberedskap, då den ofta berör skyddandet av civilbefolkningen i händelse av en kris. Exempelvis har litteraturen stort fokus på att skydda från olika sorters attentat, antingen i en direkt mening eller genom åtgärder som förebygger attentat eller antagonistiska hot. Denna typ av åtgärder redovisas främst i den nationella strategin mot terrorism (Ygeman, 2015), där en signifikativ del av fokuset läggs på begreppet *förebygga* samt *förhindra*. Dessa begrepp är enligt definitionen som ges i strategin syftande till att i ett skede innan ett terrorattentat utförs försvåra för presumtiva gärningsmän att planera och förbereda attentatet. De åtgärder som rent praktiskt minskar möjligheten att begå terrorattentat faller istället under begreppet *försvåra*, då det syftar till att göra ett attentat så svårt som möjligt att genomföra. Under begreppet faller även mycket av det som redovisas i MSB:s vägledning (MSB, 2019) eftersom fokus i denna vägledning läggs på att introducera ämnet och rent praktiskt ge förslag på effektiva säkerhetsåtgärder.

Kopplingen mellan säkerhet i offentlig miljö, terrorbekämpning och samhällsplanering går främst att finna inom de praktiska säkerhetsåtgärderna som presenteras. Detta eftersom en stor del av säkerhetsåtgärderna faller inom området fysisk säkerhet, där samhällsplanering spelar en stor roll. Det ges bland annat förslag på att utforma den fysiska miljön så att den skapar säkerhet för de som befinner sig inom den. Detta är något som faller inom samhällsplaneringsprocessen i den mening att ansvariga aktörer, främst kommuner men även andra relaterade aktörer, har möjligheten att påverka denna utformning på ett sätt som gynnar säkerheten i den offentliga miljön. Utöver detta skall även de fysiska hinder som är en stor del av den fysiska säkerheten menas vara en del av samhällsplaneringen, då de är verktyg som definitionsmässigt faller under byggnadsteknik. Ett exempel på sådana fysiska hinder är de höj- och sänkbara pollare som ovan redovisats som ett effektivt sätt att förhindra att obehöriga får tillgång till den offentliga miljön. Dessa hinder får ytterligare signifikans när de sätts i relation till terrorattentatet i Stockholm 2017, där en lastbil användes som vapen mot civilbefolkningen på en gågata.

Den litteratur som finns inom området behandlar i allmänhet säkerhet i offentlig miljö ur ett slags helikopterperspektiv, där övergripande lösningar premieras över specifika. Ett undantag från detta som måste nämnas är MSB:s vägledning (MSB, 2019), då den ger specifika rekommendationer på åtgärder som kan implementeras för att skapa säkerhet i offentlig miljö. Utöver denna vägledning skall nämnas de mindre omfattande källor som lyfter mer specifika ämnen inom området, såsom utredningen angående fordonattacker och Trafikverkets handlingsplan för användandet av geostaket i urbana miljöer. Även om litteraturen kan ses som att ha sin utgångspunkt i krisberedskap finns det avsevärda skillnader mellan de olika

källornas tillvägagångssätt. Var källa har sitt specifika syfte och kommer därav vara mer eller mindre specifik i sin utformning.

Med detta menas att källornas syfte påverkar hur de utformas och till vilken grad de är generella eller specifika till sin natur, samt vilken nytta som kan fås av källan i skapandet av säkerhet i offentlig miljö. Den källa som bäst förenar generell likväl som specifik information inom säkerhet i offentlig miljö, terrorbekämpning och samhällsplanering är MSB:s vägledning (MSB, 2019). Främst genom att den introducerar vitala aspekter inom området samt ger handfasta förslag på hur säkerheten kan förbättras inom dessa aspekter. Även om det inte är dess mening introducerar denna källa indirekt även terrorbekämpning i den mening att den redogör för olika attentatsmetoder samt utifrån dessa hur säkerheten i den offentliga miljön kan stärkas. Vidare ges även indirekt kopplingar till samhällsplanering genom att källan presenterar området fysisk säkerhet, inom vilket samhällsplanering spelar en stor roll.

Utifrån ovanstående kan slutsatsen dras att ett fördelaktigt tillvägagångssätt för arbetet med säkerhet i offentlig miljö vad gäller litteratur är att använda de informationsrika och generella källorna som grund för att sedan komplettera med mer ingående och specifika källor. Detta kan anses vara effektivt eftersom det ger en god uppfattning av hur säkerhet i offentlig miljö kan skapas med hjälp av specifika säkerhetsåtgärder samtidigt som fokus inte förflyttas från helheten.

Vad det gäller litteraturens strategier för att skapa säkerhet i offentlig miljö, överlappar strategierna ofta varandra. Med detta menas att även om litteraturen är utformad på olika sätt och med olika tillvägagångssätt så är det bakomliggande syftet detsamma, att skydda civilbefolkningen. Överlappningen sker när tillvägagångssätten skiljer sig men kunskapen och syftet bakom dem har en gemensam grund. Detta innebär att litteraturen med fördel kan nyttjas i union för att skapa synergieffekter. Exempelvis går det att i litteraturen se en stor potential att ytterligare koppla samman samhällsplanering och säkerhet i offentlig miljö, då det inom samhällsplaneringen finns stora möjligheter att både rent tekniskt men även strukturellt påverka säkerheten i den offentliga miljön positivt. Att koppla samman kunskaper från områden såsom terrorbekämpning, brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbete samt samhällsplanering skall anses vara ett gynnsamt sätt att skapa säkerhet i offentlig miljö, då syftet med litteraturen inom dessa område överensstämmer. Detta innebär att om det praktiska arbetet nyttjar sig av den information som relevanta aktörer inom områdena kan bidra med, leder det till att säkerheten i den offentliga miljön ökar. Vilket kan liknas vid talesättet att resultatet är större än summan av de ingående komponenterna.

På vilket sätt förankras det praktiska arbetet med att skapa säkerhet i offentlig miljö och kopplas det till litteraturen på något sätt?

Även om resultatet av denna undersökning inte kan anses vara representativt för samtliga ansvariga aktörer inom området säkerhet i offentlig miljö, kan det resultat angående det praktiska arbetet som redovisats ge en inblick i hur arbetet kan se ut. Med det sagt är det tydligt att det inte utförs något arbete specifikt inom området säkerhet i offentlig miljö, utan att det snarare handlar om ett flertal andra områdens arbete som gemensamt bidrar till att skapa säkerhet i offentlig miljö. Exempel på detta är hur det finns en vedertagen tilltro till att brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete kan utgöra en fullgod grund för skapandet av säkerhet i offentlig miljö. Detta kan anses problematiskt eftersom mycket av den kunskap som förmedlas via

litteraturen inom området riskerar att gå aktörerna förbi, då de föredrar att använda sig av litteratur hämtad från andra områden.

Arbetet som Länsstyrelsen Halland gör för att skapa säkerhet i offentlig miljö kan anses vara relativt väl kopplat till den litteratur som finns inom området eftersom de har ett tydligt fokus på nyttjandet av samhällsplanering. Denna disciplin ingår nämligen som ovan nämnt även i relativt stora delar av litteraturen. Problematiken som kan uppstå när en relevant aktör såsom Länsstyrelsen inte har en uttalad uppgift att bidra till säkerhet i offentlig miljö är att denna faktor riskerar att falla mellan stolarna. Detta i sig är förmodligen inget som kommer utsätta civilbefolkningen för någon betydande fara men Länsstyrelsen är bevisligen enbart en del i en process där ett stort antal myndigheter, verksamheter och andra relevanta aktörer ingår. Ponerar man att samtliga av dessa aktörer tillåter säkerheten i offentlig miljö att falla mellan stolarna är det enkelt att se hur civilbefolkningen i slutändan kan bli allvarligt lidande. För att exemplifiera detta är det passande att rikta blicken mot planprocessen som sker hos kommunen, där tjänstepersonerna har stora möjligheter att påverka utformningen av den offentliga miljön och således även säkerheten där. Skulle dessa tjänstepersoner antingen inte vara tillräckligt kunniga inom området eller att ämnet faller mellan stolarna skulle resultatet med stor sannolikhet kunna bli en offentlig miljö som är klart undermålig vad gäller säkerhet.

Den faktor som förmodligen skiljer det praktiska arbetet från litteraturen mest är att det praktiska arbetet även involverar den sociala aspekten av säkerhet. I detta fall kopplas den till brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder men det poängteras även att de kan ha positiva effekter för säkerheten i offentlig miljö. Det faktum att den sociala aspekten aspekt inte redovisas i samma utsträckning i litteraturen kan vara för att litteraturen är framtagen för att tillgodose den tekniska aspekten av säkerhet i offentlig miljö. Med detta menas att tekniska aspekter som exempelvis fysisk utformning presenteras med avsaknaden av koppling till andra aspekter, så som den sociala aspekten. Tas MSB:s vägledning som exempel så redovisar den avsevärt mindre mängd information om sociala aspekter än vad den redovisar tekniska aspekter. Här kan tjänstepersonernas bakgrund självklart även spela in, då den med största sannolikhet starkt påverkar hur tjänstepersonen i fråga arbetar. I rapporten har exempelvis en bristande kunskap angående fysiska barriärers förmåga att skapa säkerhet hos så kallade ”planerare” påvisats. En okunskap inom ämnet i exempelvis ett planeringsskede kan sannolikt fortplanta sig till kommande delar av skapandet av den offentliga miljön. Resultatet blir således en sämre säkerhet i offentlig miljö, då okunskapen i planeringsskedet lagt en otillräcklig grund för efterföljande arbete inom området.

Frågan är hur säkerheten i offentlig miljö påverkas av vilken typ av person som arbetar med litteraturen inom området samt vilken typ av person som utför det faktiska arbetet. Denna fråga går självklart inte att besvara i detta stycke men slutsatsen som kan dras är att det är tydligt att personen i frågas bakgrund starkt påverkar hur denne arbetar med säkerhet i offentlig miljö. Utöver tjänstepersonens bakgrund har resultatet även visat att den organisationsstruktur som ansvariga aktörer har också påverkar hur arbetet utförs. En organisation som nyttjar tillgänglig litteratur och översätter den till det praktiska arbetet är en organisation som med största sannolikhet kommer lyckas med att skapa säkerhet i offentlig miljö. Länsstyrelsen Halland exemplifierar detta genom att bland annat använda sig av begreppen *förebygga*, *förhindra* och *försvåra* i sitt arbete som rådgivande instans. Att sammanföra relevant litteratur och praktiskt arbete på detta sätt kan anses vara rudimentärt men är i dagens läge ingen självklarhet.

I vilken grad utnyttjas samhällsplanering i skapandet av säkerhet i offentlig miljö?

Vad gäller litteraturen kan en se att den inte gör gällande att det är just disciplinen samhällsplanering som nyttjas i de säkerhetsåtgärder som presenteras. Likaså skall Länsstyrelsens arbete med samhällsplanering ses som en indirekt påverkan på säkerheten eftersom de besitter en rådgivande snarare än praktiskt utförande position. I praktiken innebär detta att de inte rent praktiskt deltar i arbetet med att skapa säkerhet i offentlig miljö, utan snarare är en bidragande faktor till skapandet av den grund som detta arbete står på.

Med detta sagt kan ett stort antal paralleller dras mellan det arbete som utförs och disciplinen samhällsplanering. Det klart tydligaste exemplet är området fysisk säkerhet, där området bygger på någon sorts samhällsplanering. Aktörerna vars uppdrag är att utforma den fysiska miljön för att skapa säkerhet kan antas finna den kunskap och de resurser som behövs för uppdraget inom samhällsplaneringen. Detta kan vara information såsom studier om vilken sorts betong att använda i de fysiska barriärer som sätts upp eller resurser i form av tjänstepersoner som är aktiva inom planprocessen hos kommunen. Dessa faktorer, tillsammans med en uppsjö av andra, inom samhällsplanering kan ses som verktyg för att vidareutveckla och genomföra de fysiska säkerhetsåtgärder som presenteras i litteraturen. Faktorerna kan även antas kunna göra nytta då de används i Länsstyrelsens rådgivande verksamhet, då råd baserade på relevant och korrekt information kan antas leda till bättre slutresultat. Viktigt att ha i åtanke är att ett bättre slutresultat i detta fall är likaställt med potentiellt räddande av människoliv i händelse av en kris- eller krigssituation.

Som nämnt ovan har det praktiska arbetet ofta en utgångspunkt i brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. I detta arbete redovisas vikten av att skapa en väl utformad plats eftersom platsens utformning påverkar användningen, vilket i förlängningen påverkar säkerheten och tryggheten på platsen. Även här kan samhällsplanering ses som en grundsten i skapandet av säkerhet i offentlig miljö, då utformningen av platsen i mångt och mycket beror på hur samhället planeras. Det faktum att Länsstyrelsen nyttjar samhällsplanering i sitt rådgivande arbete kan kopplas till det som i rapporten redovisades som aktning av expertis. Detta eftersom ett fokus på att nyttja en specifik disciplin i arbetet, i detta fall samhällsplanering, kan antas vara ett sätt att akta den expertis som finns inom disciplinen. Denna expertis kan antingen vara något som finns inom organisationen alternativt utom den. Hur en arbetar med att ta tillvara på denna expertis varierar således, vilket kan antas ha inverkan på hur en organisation borde organisera sin verksamhet för att på bästa sätt nyttja expertisen.

Vilka förbättringsmöjligheter går att finna i skapandet av säkerhet i offentlig miljö?

Trots det faktum att exemplet på praktiskt arbete som redovisats i denna rapport visar på en vilja att nyttja inom området relevant information i sitt arbete med säkerhet i offentlig miljö kan slutsatsen dras att det generellt sett finns en kunskapsbrist hos aktörerna inom samhällsplaneringsprocessen. Det tydligaste exemplet är hur ”planerare” uppgavs inneha bristande kunskap angående säkerhet i offentlig miljö. Denna kunskapsbrist är av en så omfattande natur att det är problematiskt att definiera exakt vilka åtgärder som kommer behövas för att förbättra arbetet med att skapa

säkerhet i offentlig miljö i samhällsplaneringsprocessen. Ett initiativ som kan anses vara positivt i åtgärdandet av denna kunskapsbrist är Länsstyrelsens rådgivande funktion, där ansvariga aktörer inom samhällsplaneringsprocessen får råd och hänvisningar till relevant litteratur för att bättre kunna skapa säkerhet i offentlig miljö.

Dock har det i rapporten även redovisats en skillnad i kunskapsnivå mellan landets olika delar, vilket med stor sannolikhet innebär att behovet av kunskapshöjande insatser är större eller mindre beroende på geografisk position. Ett annat exempel på kunskapshöjande insatser är MSB:s vägledning för säkerhet i offentlig miljö. Denna vägledning riktar sig till en bred skara aktörer som på något sätt har ett ansvar i skapandet av säkerhet i offentlig miljö. Att nyttja vägledningen som en kunskapshöjande insats kan anses vara ett simpelt och effektivt sätt att se till att ansvariga aktörer besitter tillräcklig kunskap för att framgångsrikt kunna skapa säkerhet i offentlig miljö. Effekten av vägledningen kan antas vara störst om den distribueras till de tjänstepersoner som besitter positioner inom planprocessen hos kommunerna, då det är de som besitter möjligheten att direkt påverka utformningen av den offentliga miljön. Att den relevanta kunskap som finns inom området förmedlas till de som utför det praktiska arbetet är således av yttersta vikt för att kunna uppnå säkerhet i offentlig miljö.

I rapporten har en differens i utgångspunkt funnits bland litteraturen likväl som för det praktiska arbetet. Denna differens kan tolkas på två olika sätt, där det ena är att olika synsätt och ingångsvärden är berikande och positivt påverkar arbetet och det andra är att avsaknaden av koherens försvårar arbetet med säkerhet i offentlig miljö. Ponerar vi att det första är sant kan en se att litteraturen på många sätt berikar varandra i den mening att litteratur om exempelvis terrorbekämpning, fysisk säkerhet och brottsförebyggande arbete ofta överlappar och ger synergieffekter. Dessa faktorer kan även antas positivt påverka säkerheten i offentlig miljö, då bieffekter av dem blir att säkerheten stärks. Dock är det viktigt att beakta hur allvarligt läget kan bli om en ansvarig aktör inom exempelvis planprocessen enbart är införstådd med en av dessa faktorer. Ponerar vi att aktören enbart beaktar trafiksäkerheten, och således helt missar att beakta faktorer som terrorbekämpning eller brottsförebyggande arbete, kan resultatet mycket sannolikt bli en högst osäker plats som dessutom upplevs otrygg. Detta kan kopplas till Borgmans påpekande av vikten att ha en förståelse för att en säkerhetsskapande åtgärd inom ett område kan vara rent utav negativ för säkerheten inom ett annat. Sammanfattningsvis kan en förbättringsmöjlighet inom detta område vara att tillåta olika synsätt och utgångspunkter att berika varandra, samtidigt som arbetet förhindras att fokusera allt för mycket på en specifik del. Helheten måste alltid finnas med i arbetet om den offentliga miljön skall bli så säker som möjligt.

Metod och avgränsningars påverkan på undersökningen

En aspekt som påverkat resultatet av undersökningen är utbrottet av COVID-19, då det inneburit att intervjuer med representanter för relevanta aktörer blivit svåra att genomföra. Detta har inneburit att undersökningen tvingats förlita sig än mer på litteratur än tänkt, vilket försvårade jämförelsen mellan litteratur och praktiskt arbete. Den metod som använts i undersökningen syftade ursprungligen till att ge en relativt jämlig fördelning mellan litteraturgenomgång och redovisning av praktiskt arbete inom området. Denna fördelning har av ovan nämnda anledning kommit att bli till fördel för litteraturgenomgången, vilket innebär att undersökningens resultat inte i lika stor utsträckning kan anses spegla en sammantagen bild av det praktiska arbetet. Denna del av resultatet kan ses som en exemplifiering av hur det praktiska arbetet *kan*

utföras snarare än en redogörelse för hur arbetet i allmänhet utförs av relevanta aktörer. Vidare har relevanta faktorer så som ekonomi och politisk styrning inte beaktats i arbetet, vilket innebär att bilden som förmedlas angående det praktiska arbetet inte ger en fullt korrekt återgivning av hur samtliga bakomliggande faktorer påverkar. För att ge en bättre redogörelse för hur arbetet inom området påverkar samhället på en nationell nivå hade dessa faktorer behövt tas i beaktande.

4 Avslutning

Denna undersökning har utifrån aktuell litteratur och intervju med en för området relevant tjänsteperson redogjort för skapandet av säkerhet i offentlig miljö. Med sin utgångspunkt i MSB:s vägledning för säkerhet i offentlig miljö och den nationella strategin mot terrorism har undersökningen kopplat samman litteratur av olika slag, för att sedan resonera angående hur litteraturen kan användas i union för att skapa säkerhet. Den har även analyserat och resonerat angående huruvida den uppdelning vad gäller omfattning och utgångspunkter inom litteraturen som identifierats har en positiv eller negativ inverkan på skapandet av säkerhet i offentlig miljö. Detta har kopplats till den differens angående säkerhetsåtgärder som redovisats i litteraturen, där olika källor förespråkat olika typer av åtgärder.

Undersökningen har även försökt besvara frågan om hur samhällsplanering kan kopplas till området, både i fråga om dess spegling i litteraturen samt som en del av det praktiska arbetet inom området. Detta praktiska arbete har speglats i undersökningen i form av ett exempel på hur det *kan* utföras, snarare än som en redogörelse för hur det *skall* utföras. Som följd av detta har inte slutsatser om hur samtliga relevanta aktörer inom området arbetar med säkerhet i offentlig miljö kunnat dras.

Från strategin mot terrorism hämtades begreppen *förebygga*, *förhindra* och *försvåra*, vilka sedan sattes i kontrast till annan litteratur samt det praktiska arbetet. Detta för att försöka påvisa om och hur begreppen speglas i litteratur och praktiskt arbete, samt vilket resultatet blir av användandet av dessa begrepp. Vidare har även dessa begrepps innebörd i olika organisationer redogjorts, följt av en redogörelse för hur denna organisationsspecifika innebörd innebär för hur arbetet utförs inom organisationen samt vad resultatet av den blir. Slutligen har förbättringsmöjligheter inom skapandet av säkerhet i offentlig miljö identifierats och diskuterats.

Undersökningen har påvisat ett starkt samband mellan samhällsplanering och skapandet av säkerhet i offentlig miljö. Samhällsplaneringen har påvisats kunna nyttjas inom ett antal discipliners arbete för att ge förbättrad säkerhet som resultat, inte minst inom terrorbekämpning och brottsförebyggande arbete. Fysisk säkerhet är den del inom skapandet av säkerhet i offentlig miljö som ansetts i störst utsträckning kunna påverkas av samhällsplaneringen, då den fysiska miljön är föremål för granskning under den kommunala planprocessen. Undersökningen drar således slutsatsen att samhällsplanering med fördel kan användas för att skapa säkerhet i offentlig miljö likväl som tillföra ett antal andra relaterade fördelar såsom trygghet och en välfungerande offentlig miljö.

Under undersökningens gång har ett antal nya frågeställningar dykt upp kopplade till undersökningens tema. Dessa frågeställningar hade av en eller annan anledning ingen plats i denna undersökning men utgör en grund för eventuell framtida forskning inom området. Nedan kommer dessa tre huvudsakliga frågeställningar redovisas, inklusive en kort sammanfattande text om varför dessa frågeställningar skall anses vara nödvändiga att forska vidare om.

Det praktiska arbetet inom samhällsplaneringsprocessen: Denna undersökning har exemplifierat det praktiska arbete som utförs inom området men det finns stor potential att mer ingående undersöka hur det praktiska arbetet i en större kontext ser ut. Exempelvis hade en undersökning av hur ett antal aktörer inom samhällsplaneringsprocessen, såsom kommunala tjänstepersoner och så vidare, arbetar med säkerhet i offentlig miljö kunnat vara fruktsam. Detta hade med fördel

sedan kunnat kopplas till en djupare analys av de organisatoriska faktorer som redovisats i korthet i denna undersökning. Kopplingen mellan vad som redovisats som högfungerande organisationer och hur arbetet med säkerhet i offentlig miljö inom samhällsplaneringsprocessen ser ut hade varit intressant att undersöka. Påverkas arbetet inom området av hur väl organisationen uppfyller kraven för högfungerande organisationer?

Djupdykning i planprocessens inverkan på säkerhet i offentlig miljö: Det har gjorts tydligt att den kommunala planprocessen spelar en stor roll i att skapa säkerhet i offentlig miljö. Därför finns det anledning att utföra en djupare undersökning om hur denna process påverkar säkerheten. En sådan undersökning skulle med fördel kunna genomföras som en tvådelad studie, där dels planerna i sig kvantitativt studerades samtidigt som kvalitativa intervjuer hålls med ansvariga tjänstepersoner. Denna kombination av kvantitativ och kvalitativ undersökning hade med stor sannolikhet kunnat ge ett intressant perspektiv på hur arbetet med säkerhet i offentlig miljö speglas dels i det faktiska arbetet dels i de färdiga planerna. För att inte undersökningen skall bli för överväldigande kan det vara fördelaktigt att avgränsa den till att enbart undersöka planer inom ett visst geografiskt område, så som exempelvis centrala Göteborg eller annan bebyggd plats där säkerhet i offentlig miljö är av särskild betydelse. Särskild betydelse skall i detta fall tolkas synonymt med hur sannolikt ett attentat på platsen är.

Krisers påverkan på säkerhet i offentlig miljö: Utbrottet av Covid-19 har påvisat att samhället påverkas starkt av extraordinära händelser såsom krissituationer. Att undersöka huruvida krissituationer påverkar dels skapandet av säkerhet i offentlig miljö dels den faktiska säkerheten i samhället kan vara ett lockande föremål för undersökning. Exempelvis kan hur social distansering, som i fallet av Covid-19, påverkar civilbefolkningens nyttjande av offentlig miljö samt hur denna förändring påverkar säkerheten vara av intresse. Detta hade kunnat relateras till de åtgärder som finns i nuläget för att skapa säkerhet under ett normalscenario och ge svar på huruvida de är effektiva även under en krissituation eller ej.

Till sist, går det att säga att på en generell nivå, kan denna undersökning anses vara doppanndet av en tå i den sjö av intressant (och förhållandevis utforskad) information som området säkerhet i offentlig miljö har att erbjuda. Vilket gör att området ligger öppet för stora mängder spännande framtida forskning, som kan ta kunskapen om säkerhet i offentlig miljö vidare till nya höjder.

5 Litteraturförteckning

- Atlas, R. I. (2013). *21st century security and CPTED Designing for Critical Infrastructure Protection and Crime Prevention*. USA: Taylor & Francis Group, LLC.
- Björk, M. (den 24 september 2018). Muddling through the Swedish Police Reform: Observations from a Neo-Classical Standpoint on Bureaucracy. *Policing: A Journal of Policy and Practise*.
- Borgman, S. (den 26 03 2020). Regional samordnare för brottsförebyggande arbete. (E. Jönsson, Intervjuare)
- Boverket. (2019). *Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen*. Karlskrona: Boverket.
- Bryman, A., & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Liber.
- BRÅ. (2016). *Kriminella nätverk och grupperingar*. Stockholm: Ordförrådet AB.
- Forsén, R., & Magnusson, J. (2005). *Flyttbara skydd mot vapenverkan - en litteraturstudie*. Tumba: FOI.
- Gjørsv, A. B. (2012). *Rapport fra 22.juli-kommisjonen*. Oslo: Norges offentlige utredninger.
- Hultqvist, P. (2015). *Försvarspolitisk inriktning, Sveriges försvar 2016 2020*. Stockholm: Regeringskansliet.
- Häggström, H., & Brun, H. (2019). *Antagonistiska hot och dess påverkan på lokalsamhället*. Stockholm: Försvarshögskolan.
- MSB. (2010). *Antagonistiska hot mot transporter av farligt gods*. MSB.
- MSB. (2012). *Klimatförändringarnas konsekvenser för samhällsskydd och beredskap*. MSB.
- MSB. (2018). *Utvärdering av hanteringen av attentatet i Stockholm 7 april 2017*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.
- MSB. (2019). *Vägledning, Säkerhet i offentlig miljö, Skydd mot antagonistiska hot och terrorism*. MSB.
- Munck, J. (2017). *Sveriges Rikes Lag*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- NCT. (2019). *Bedömning av terrorhotet mot Sverige 2019*. Nationellt Centrum för Terrorbedömning.
- Regeringen. (2017). *Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att verka för samordning av risk- och sårbarhetsarbete som bidrar*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Statsrådsberedningen. (2017). *Nationell säkerhetsstrategi*. Stockholm: Gullers Grupp.
- Trafikanalys. (2018). *Åtgärder för minskad risk för terrorkörningar*. Stockholm: Brita Saxton.
- Trafikverket. (u.å). *Regeringsuppdrag test- och demoprojekt med geostaket i urbana miljöer*. Trafikverket.
- Wick, K. E., & Sutcliffe, K. M. (2015). *Managing the unexpected Sustained performance in a complex world*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Ygeman, A. (2015). *Förebygga, förhindra, försvåra: Den svenska strategin mot terrorism*. Stockholm: Regeringskansliet.